Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 25 (1217) ГОД XXIV БЕЛАСТОК 24 ЧЭРВЕНЯ 1979 г. ЦАНА 1 зл.

Дасканалая кампазіцыя цяперашняй архітэктуры Мінска. *Фота М. Гайдука*

ДА НАРОДНАГА

Цяпер у Беларускай ССР кожны пятнаццаты жыхар актыўна ўдзельнічае ў аматарскім мастацкім руху. Самыя разнастайныя гурткі мастацкай самадзейнасці працуюць пры Дамах і Палацах культуры, на прамысловых прадпрыемствах і ва ўстановах, у грамадскіх арганізацыях і школах, у саўгасах і калгасах. Пра іх сістэматычную працу, развіццё і належны мастацкі ўзровень дбае шэраг дзяржаўных устаноў і арганізацый, кіруюць жа імі належна падрыхтаваныя спецыялісты. Аматарскае мастацтва мае ў СССР багацейшыя традыцыі і ад заранку Савецкай улады па сённяшні дзень з'яўляецца адной з вельмі важных форм удзелу працоўных у культурным жыцці краіны. І мая размова з намеснікам міністра культуры Беларускай ССР **Арсенем Мікалаевічам Ваніцкім** засяродзілася на кірунках развіцця аматарскага руху і працах розных культурна-асветных устаноў рэспублікі над яго далейшым пашырэннем і ўдасканальваннем.

— Усебеларускі агляд усіх відаў мастацкай самадзейнасці ў 1977/78 культурна-асветным сезоне паказаў, што за апошнія гады колькасць удзельнікаў аматарскага руху павялічылася на звыш 100 тысяч чалавек і дайшла да 600 тысяч, — інфармуе А. М. Ваніцкі. — Надзвычай буйна развіваюцца этнаграфічныя калектывы, якія здабываюць з забыцця народныя абрады і гульні, а таксама песні і танцы, што ім спадарожнічаюць. Прыбывае таксама калектываў ударных музычных інструментаў. У той жа час слаба выглядае справа з калектывамі мастацкага слова, і мы спецыяльна правялі ў пачатку бягучага года агляд гэтых калектываў, выпусцілі шэраг выданняў з рэпертуарам для іх. Не заўважаецца таксама развіцця тэатральных калектываў, некалькі год таму было іх у рэспубліцы 52 і сёння асталося столькі ж. Затое расце лік акадэмічных харавых капэлаў, маем іх цяпер 34. Выконваюць яны пераважна класічныя творы беларускіх, рускіх і замежных кампазітараў. Асабліва славіцца сваім выканаўчым майстэрствам мужчынская капэла Мінскага аўтазавода і настаўніцкая капэла горада Брэста. Дзейнічае ў нас 2968 змешаных хораў са звыш 82 тысячамі спевакоў. І колькасць іх расце. Спяваюць яны пераважна фальклорныя творы ў апрацоўцы Р. Шырмы, Г. Цітовіча, творы беларускіх кампазітараў Ю. Семянякі, І. Лучанка, І. Кузняцова і іншых, самадзейных творцаў — Шыдлоўскага з Гродзеншчыны і Шыдлоўскага з Міншчыны, Пятрэнкі з Гомельшчыны. Як вядома, у нас самым лепшым мастацкім калектывам прызнаецца званне народнага. Гэтае ганаровае званне дакументуе высокае выканаўчае майстэрства і яго калектыў абавязаны

(Працяг на стар. 2)

Дзяўчына ў народным касцюме з вёскі Морач Клецкага раёна.
Фота М. Раманюка.

Зрэпарцёрскіх запісак

ТРЫВЯЗАЛІ КОСАМІ ДА ДРЭВА...

Сёння зноў вяртаемся на Буг, дзе тырчаць у зямлі жалезабетонныя бункеры — нямыя сведкі чалавечай трагедыі і салдацкага гераізму. Пра іх я шмат пісаў у мінулым годзе. Прыемна сцвердзіць, што мае рэпартажы, а перш за ўсё пра **„дот 18 безыменных герояў“**, выклікалі даволі вялікае зацікаўленне ў нашых чытачоў. Значыць, варта было гэтым займацца, значыць, трэба і надалей рабіць усё, каб яшчэ на адзін крок наблізіцца да праўды, хаця прыкрывае яе слой амаль сарака гадоў, праз які цяжка ўжо прабіцца людской памяці.

Здараюцца аднак у жыцці чалавека такія падзеі, якіх яму не забыць ніколі.

✲

Начальнік гміны ў Мельніку **Ян Здуневіч** у 1941 годзе быў пяцігадовым хлапчуком. Значыць, толькі распачынаў сваё свядомае жыццё. Разам з бацькамі жыў ён тады ў вёсцы **Буякі.** Гэта ў хлебароднай даліне між Драгічынам і Сямяцічамі, у чатырох кіламетрах ад Буга.

У нядзелю 22 чэрвеня яшчэ на досвітку разбудзіў іх грукат стральбы.

— А пасля над нашай вёскай, — успамінае Ян Здуневіч, — паявіліся самалёты. Былі гэта першыя жалезныя птушкі, якіх я бачыў у сваім жыцці. Не мог адарваць ад іх вачэй. Нават тады, калі яны пачалі абстрэльваць нашу вёску.

Ён проста яшчэ не разумеў, што значыць смерць і жыццё, чаму чалавек забівае чалавека, па якой прычыне гэтыя сярэбраныя птушкі з грукатам праносяцца над яго спакойнай вёскай і чаму абстрэльваюць людзей, чаму падпальваюць хаты.

Але маці схапіла яго за руку і павалакла ў нейкі роў на загуменне. Маленькі Янка нават і там не перастаў назіраць за гэтымі самалётамі, якія ўсё яшчэ знуткаваліся над іх вёскай.

— Яшчэ сёння памятаю, — гаворыць ён, — што выглядалі яны, як карткі паперы, пасярэбраныя бліскамі сонечных праменняў.

Маці зноў схапіла яго за руку і памчалася далей ад вёскі, праз поле, праз каласістае жыта... аж апынуліся на нейкім адзінокім хутары і схаваліся ў мураваны бульбяны склеп, які быў ужо запоўнены такімі ж уцекачамі, як і яны. Знайшлі для сябе свабодны куточак і, прытуліўшыся да халоднай сцяны, чакалі свайго лёсу.

✲

Раптам недзе зусім блізка застракаталі аўтаматы і праз кароткую хвіліну поўнай цішыні людзі ў склепе пачулі іншамоўны заклік: „Раўс!“ Болей здагадаліся, як зразумелі, што гэта немцы, што патрабуюць ад іх, каб вылазілі са склепа.

— Сабралі нас усіх на панадворку гэтага хутара, — расказвае Ян Здуневіч. — Загадалі падняць рукі ўверх і патрабавалі выдаць ім савецкіх салдат, якія быццам бы схаваліся разам з намі ў гэтым жа склепе. Ніякія паясненні, што рускіх салдат мы на вочы не бачылі, што іх сярод нас зусім не было, нічога не памаглі, бо гэтыя гітлераўскія галаварэзы паўтаралі толькі адно: *„Во зінд русэн зольдатэн?“*

✲

Ян Здуневіч раптоўна абарваў свой расказ і, прашаптаўшы слова *„выбачайце“*, доўга маўчаў, бо не кожнаму чалавеку ва ўзросце пяці гадоў даводзіцца перажыць уласную смерць...

Нямецкі афіцэр загадаў паставіць усіх іх пад сцяной клуні і зноў паўтараў сваё пытанне: *„Дзе рускія салдаты?“* І тады Янка зусім інстынктыўна зразумеў, што гэта канец яго маленькага жыцця. Ухапіўся за матчыну спадніцу і заравеў на ўсё горла, а жанчыны таксама ўзнялі лямант.

Гітлераўскія салдаты, падрыхтаваўшы да стрэлу свой кулямёт, чакалі афіцэрскага загаду. Янка ад жаху заплюшчыў вочы. І тады пачуў, што адначасова застракаталі аўтаматы і, калі ён адкрыў вочы, убачыў дзіўнае відовішча:

Працяг на стар. 4

Беларусіяна

Анталогія беларускай паэзіі

Пад такім загалоўкам паявіўся нядаўна выдадзены „Ассалінэум“ у перакладзе на польскую мову том беларускай паэзіі. Падборка і апрацоўка Яна Гушчы. Гэта як бы агляд усёй беларускай паэтычнай творчасці, пачынаючы ад народных песень, праз ананімныя творы і аж да часоў сучасных, да паэзіі Максіма Танка. У зборнік увайшлі творы 32 паэтаў, папярэджаныя інфармацыйнай зверсткай аб аўтары. Анталогія ілюстравана здымкамі з архіва Інстытута літаратуры пры Акадэміі навук БССР. Кніжка, несумненна, вельмі карысная і прыдатная польскаму чытачу, бо да яго яна ў асноўным накіравана. Раз — знаёміць яна з беларускай паэзіяй, дае дозу формы і тэматыкі, дазваляе разглядзецца ў праблематыцы; два — знаёміць з гісторыяй беларускай літаратуры. У даволі аб'ёмістым уступе Аляксандр Баршчэўскі дае навуковы нарыс гісторыі беларускай паэзіі. Паказвае перыяды ў беларускай літаратуры. Адначасова дае багатую бібліяграфію.

М. Шаховіч

Antologia poezji białoruskiej, Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo Wrocław, Oddział w Krakowie 1978.

У ГЭТЫМ ТЫДНІ

65 гадоў назад

28.6.1914 серб Т. Прынцiп забіў у Сараеве наследніка аўстра-венг. трону эрц-герцага Франца Фердынанда і яго жонку. Так узнікла зачэпка для ваенных дзеянняў I сусветнай вайны.

60 гадоў назад

28.6.1919 быў падпісаны Версальскі мірны дагавор, які афіцыйна закончыў I-ю сусв. вайну.

25 гадоў назад

27.6.1954 пушчана ў СССР (Обнінск) першая ў свеце атамная электрастанцыя.

* * * * * * * * * *

26.6.1909 пецярбургская „Ніва“ з нагоды сустрэч рускага і нямецкага імператараў і адначасовага братання двух парламентаў у Лондане пісала: „Магчыма, менавіта наяўнасць узаемна змагаючыхся плыняў не дасць канчаткова ўзяць верх ні адной з іх: гарачае германафільства прыдворных сфер будзе стрымана ў межах вернасці рускім інтарэсам парламенцкім англафільствам, а парламенцкае і дыпламатычнае англафільства не атрымае магчымасці выкарыстаць Расію, як цяжкі таран супраць Германіі...“

— Niwa —

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE“
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku.
Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 1155. Nakład 7400 egz. S-2

Помнік народнаму пісьменніку Я. Коласу на плошчы яго імя ў Мінску.
Фота М. Гайдука

(Працяг са стар. 1)

пацвердзіць сваім узроўнем і рэпертуарам кожныя два гады. Словам, народны калектыў, заваяваўшы званне, не можа сабе спаць спакойна ў шапку, спачываць на лаўрах. І цешыць нас тое, што колькасць народных калектываў штогод расце, а такія сярод іх, як ансамбль „Радасць“ з Брэсцкага гарадскога дома культуры, ансамбль песні і танца з Маладзечанскага гарадскога дома культуры, харавая капэла з вёскі Лебедзева Маладзечанскага раёна, танцавальны ансамбль „Юрачка“ з Баранавіч, аркестр цымбалістаў з Пастаўскага раёна на Віцебшчыне і многа іншых прадстаўляюць выканаўчае майстэрства самага высокага класа.

— Вашыя словы, таварыш міністр, знаходзяць поўнае пацверджанне ў тым высокім мастацкім узроўні калектываў, якія прыязджаюць з Гродзенскай вобласці на выступленні на Беласточчыну. Яны на самай справе дасканалыя, часам нават не верыцца, што гэта самадзейнікі. Адкуль жа чэрпаеце і выканаўцаў і кіраўнікоў для іх?

— У нашай рэспубліцы створана густая сетка дзіцячых музычных школ, школ вячэрняй музычнай адукацыі і музычных вучылішчаў. І так, у нас працуе 268 дзіцячых музычных школ і 89 іх філіялаў, напрыклад, раёны Ляхавіцкі і Іванаўскі на Брэстчыне, Быхаўскі на Магілёўшчыне маюць па 8 такіх школ і філіялаў. Нашыя 11 музычных вучылішч штогод выпускаюць 1200 чалавек з сярэдняй музычнай адукацыяй: дырыжораў, вакалістаў, інструменталістаў самых розных спецыяльнасцей. Пры гэтым зямншаем прыём у класы фартэпіяна і акардэона і ў той жа час павялічваем набор у класы беларускіх народных інструментаў: цымбалаў, скрыпкі, дудкі і г.д. Музычныя школы і іх філіялы сталі надта ж актыўнымі цэнтрамі музычнага руху ў рэспубліцы, іх настаўнікі вядуць аматарскія гурткі, напрыклад 12 настаўнікаў Пружанскай музычнай школы вядуць па ўсім раёне розныя хоры і інструментальныя калектывы. Выдатную ролю ў падрыхтоўцы музычных кадраў спаўняе Беларуская кансерваторыя.

— Вядома, што ў аматарскім руху вялікае значэнне маюць касцюмы для выступаючых. На Беласточчыне мы заўсёды захапляемся багаццем і густоўнасцю народных убораў, у якіх выступаюць калектывы з Гродзеншчыны. Арсень Мікалаевіч, адкуль яны бяруць такое харaство?

— У нас дзейнічае цэлая сістэма вывучэння, праектавання і нарыхтоўкі народных касцюмаў. Вывучаюць беларускую народную вопратку, між іншым, працаўнікі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР, выкладчыкі Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, сярод іх асабліва многа робіць М. Ф. Раманюк, уносячы ў гэтую справу свой уклад і працаўнікі іншых культурна-асветных устаноў. На гэтай аснове мастакі-праекціроўшчыкі з камбіната Беларускага тэатральнага таварыства і камбіната Беларускага вялікага тэатра оперы і балету праектуюць уборы для розных калектываў. У апошнія гады гэтыя працы ідуць з асаблівым размахам. Міністэрства бытавога абслугоўвання БССР нават стварыла спецыяльныя майстэрні для шыцця сцэнічных касцюмаў. Па 2-3 такія майстэрні паўстала ў кожнай вобласці рэспублікі. Яны дбаюць не толькі пра ўзнаўленне арыгінальных беларускіх народных строяў даўнейшых эпох з паасобных рэгіёнаў, але і выконваюць іх з матэрыялаў высокай якасці, шыкоўныя. Вельмі часта праекты касцюмаў для вядучых нашых самадзейных калектываў разглядаюцца і ацэньваюцца спецыялістамі ў нашым міністэрстве. У стварэнні сцэнічных беларускіх касцюмаў шмат зрабілі заслужаны касцюмер Л. Баразна, многа робяць Л. Бялова, І. Хвораст і іншыя. Пры гэтым заўважаецца імкненне кожнага калектыву мець свайго ўласнага мастака, побач з уласным дырыжорам і хармейстерам.

— Ці заўважаецца, таварыш міністр, нешта такое і ў галіне беларускіх народных інструментаў?

— Скажу проста: пачалася пагоня за даўнімі беларускімі народнымі інструментамі. Відаць, з лёгкай рукі нашых слаўных „Песняроў“ паявілося незвычайнае зацікаўленне старадаўняй ліраі, рознымі дудкамі, трубкамі, свісцёлкамі. Каб заспакоіць гэтае запатрабаванне, мы ўзнавілі вытворчасць такіх інструментаў. Робяць іх народныя ўмельцы ў розных ваколіцах Беларусі. Паўстаюць, а дакладней — адраджаюцца — надта цікавыя інструменты!

Гэтая паглыбленая зацікаўленасць у нашай рэспубліцы да самых розных форм культурнай спадчыны і імкненне як развіваць і паглыбляць набывае ўсё большы размах і гэтым мы вельмі цешымся.

— Сардэчна дзякую вам, Арсень Мікалаевіч, за размову.

Гутарыў **Мікалай Гайдук**

Пра чалавека, якому верыш ● Фэст у Літвінавічах ● Гістарычныя візіі У. Караткевіча ● Літстаронка ● Як Мікалай уваскрэс ● Сярод помнікаў даўніны ● Весткі з Нарвы, Міхалова, Гарадка, Гайнаўкі, Дубіч Царкоўных, Плёсак ● Калі сняцца відэльцы і залатыя валасы ● Песня „Сормовская лирическая“.

ШТО НОВАГА?

У ІРАНЕ

У Іране ўпершыню адзначаўся дзень нацыянальнай жалобы ў памяць ахвяр крывавай расправы над мірнымі дэманстрантамі 5 чэрвеня 1963 года. У той дзень пад кулямі шахскіх карнікаў загінулі тысячы іранцаў.

У Тэгеране і іншых іранскіх гарадах з гэтага выпадку адбыліся масавыя дэманстрацыі, у якіх прынялі ўдзел некалькі мільёнаў чалавек. Дэманстранты выказалі цвёрдую рашучасць адстаяць заваёвы рэвалюцыі і даць дастойны адпор падкопам імперыялізму і рэакцыі, накіраваным на аднаўленне ў Іране шахскага рэжыму. Яны рашуча запатрабавалі таксама палажыць канец амерыканскаму ўмяшанню ва ўнутраныя справы краіны.

Урад Ірана паведаміў Злучаным Штатам аб сваёй адмове прыняць у Тэгеране амерыканскага пасла У. Катлера, назначанага дзяржаўным дэпартаментам ЗША на гэту пасаду замест Салівена, які скампраметаваў сябе цесным супрацоўніцтвам са звергнутым шахскім рэжымам. Такі крок, піша ў сувязі з гэтым газета „Нью-Йорк таймс“, дэманструе імкненне іранскіх улад замарозіць дыпламатычныя адносіны паміж дзвюма краінамі на больш нізкім узроўні.

Між тым у розных гарадах краіны працягваецца судовы разбор спраў функцыянераў звергнутага шахскага рэжыму. У апошнія дні па прыгавору рэвалюцыйных трыбуналаў пакараны смерцю яшчэ 5 афіцэраў шахскай ахранкі САВАК. Усім ім прад'яўлена абвінавачанне ў масавых расстрэлах і катаваннях іранскіх патрыётаў.

Урад Ірана апублікаваў законапраект аб друку, які прадугледжвае турэмнае зняволенне тэрмінам да 3-х гадоў за знявагу ў друкаваных выданнях рэлігійных і рэвалюцыйных дзеячоў, а таксама членаў урада і народных прадстаўнікоў.

Большасць мексіканцаў, як паведаміла мексіканскае нацыянальнае тэлебачанне, выступае супраць прадстаўлення былому шаху Ірана турыстычнай візы для наведання Мексікі. Прадстаўнікі левых сіл афіцыйна папярэдзілі шаха, што яны перашкодзяць яго прыбыццю ў краіну.

Piątek 22 VI — 8.05 Film anim. 8.15 Film fab. 13.50 Filmy dok. 14.50 Koncert. 16.50 Film dok. 18.30 Koncert. 19.10 Film fab. 20.35 Piłka nożna („Dynamo” Moskwa — „Dynamo” Tbilisi).

Sobota 23 VI — 8.05 Dla dzieci. 9.05 Film fab. 10.15 Poezja A. Achmatowej. 14.50 Film fab. 17.25 Film anim. 18.30 Film fab.

Niedziela 24 VI — 8.05 Koncert. 10.00 Film dok. 12.30 Spektakl. 18.35 Film fab. 20.35 Film dok.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота, 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Ocalona — NRD 26—27. Dzielnica willowa — buł. 28—29. Referty i dziewczyny — USA 30.
Bielsk Podl. Co mi zrobisz jak mnie złapiesz — pol. 25. Julia — USA 26—27. Na zgliszczach monarchii — rum. 28—29. San Babilia — wł. 30.
Czeremcha Przyjaciele Eddiego — USA 26—27. Najlepsze w świecie — pol. 30.
Czyże Akwarele — pol. Na tropie Wilbego — ang. 27—30.
Gródek Trzy dni kondora — wł.-USA 30.
Hajnówka Chłopiec z burzy — austral. 25—26. Bitwa pod Midway — USA 27—29. Szkolny walc — radz. 30.
Michałowo Bick i Jane — USA 26—27. Miłość 16-latków — NRD 28—29.
Milejczyce Alicja już tu nię mieszka — USA 27—31.
Narew Wszyscy i nikt — pol. Ostatni raz — USA 27—30.
Narewka Racky — USA. Jego pierwsza miłość — pol. 27—31.
Nurzec Nie ma dymu bez ognia — fr. 28—29. Bestia — pol. 30.
Orla Maratończyk — USA. Próba ognia i wody — pol. 27—30.
Rajsk Spirala — pol. Szpinak czyni cuda — czes. 27—30.

УСПАМІНЫ (25)

Ніна Мушынская
Заручаныя з песняй

СЕНЬЁРКА - СЕНЬЁРАМ

Год 1976. Ох, цікава ж пачаўся! На конкурсе „Беларуская песня-76“ выступіла я з Н. Цыванюк у дуэце. Выграбла з памяці (я заўсёды корпалася ў сваёй памяці, як у кнігасховішчы) вельмі старыя песні „Журавы“ і „Вясёла бяседачка“. Гэтыя песні спявала мая мама. Мелодыі памятала, а словы выляцелі. Помніла я даслоўна пару куплетаў з кожнай песні, але сэнсу не забылася. Прызвычаілася я ўжо дашліфоўваць тэксты. Так было і цяпер. Але нікому аб гэтым не сказала ні слова. Зараз магу сказаць, ад гэтага ўжо ацэнка не зменіцца.

Чакаючы рашэння камісіі, абменьваліся думкамі. Р. Дылько даказвала, што напэўна першае месца зойме дуэт з Бельска. Калі старшыня камісіі, Ада Чэчуга, пачала суперусхвальваць дуэт, я была пераканана, што менавіта яна гаворыць аб Бельску. І раптам чую: безапеляцыйна камісія прызнала першае месца дуэту, у якім спявалі пані Ніна Мушынская і Ніна Цыванюк.

Радасць была кароткая. Чаму? А таму, што наш пан С. Копа ніколі не прапанаваў нам спяваць, а бачыў у дуэце толькі Паўлючук і Кот. Гэта кранала маю амбіцыю. Праўда, ніколі ў беларускіх конкурсах не было мне дрэнна. Адзін толькі конкурс успамінаю з прыкрасцю. Было гэта даўно. Помню, выступала я сола. На наступны дзень начавала ў сына. Сядзім з унучкай, слухаем радыё. Раптам аб'яўляюць беларускую перадачу (ішлі яны тады ў панядзелкі). Станіслаў Пазнанскі, які вёў гэтыя перадачы, пачынае каменціраваць учарашні конкурс. Пералічвае ўдзельнікаў: адкуль, якія хто заняў месцы і г.д. Не абмінуў і мяне. Даў, колькі ўлезла: дрэнны рэпертуар, голас, бы разбітае карыта. Словам, цудоўныя гукі ляцелі ў эфір. Унучка не дала дaслухаць, выключыла прыёмнік.

Вырашылі мы ў сёлетнім аглядзе драматычных гурткоў выступіць з „Адвечнай песняй“ Я. Купалы. У гэтым абразку прыняў удзел увесь калектыў. Агляд адбываўся ў Бельску. Публікі амаль не было зусім. Ігралі артысты для артыстаў. Каб так у нас у Гарадку, зала была б замалая.

Занялі мы першае месца, але задаволеныя не былі. Любім, калі апрача камісіі, ёсць многа публікі. Публіка — вялікі знаўца.

6 чэрвеня быў вялікі фэстын у Шудзялаве і, вядома, просяць нас, бо хто так ахвотна ездзіць... Самаход, які нас вёз, быў для развозкі хлебабулачных вырабаў. Лаўкі, не прыбітыя цвікамі, на выбоінах звальваліся разам з намі. Нічога, галоўнае — мясцовыя ўлады сустрэлі нас сардэчна.

Эстрада правізарычная: некалькі збітых дошак, абстаўленых бярозкамі. Добра, што было нас не многа, бо не змясціліся б на гэтай эстрадзе. Сярод гледачоў шмат па „самжане“. Хапалі нас ззаду за ногі, цягнулі за спадніцы, падказвалі, якія спяваць песні, а нават „памагалі“ нам спяваць, крычалі, што гарманіст замала расцягвае гармонік. Словам, прытыкаў мелі многа. Але мы, бабы сваёй гадоўлі, не трацілі ахвоты, спявалі.

Пасля канцэрта папрасілі нас на абед. Былі галодныя. Абед смакаваў. Потым моладзь крыху патанцавала, і дамоў.

12 верасня ў вёсцы Калодна адбываліся гмінныя дажынкі. Калодна — вёска гаспадарная, кожны домік, кожны плот дагледжаны. Добра працуе гурток вясковых гаспадынь.

Пагода была цудоўная. Эстрада вялікая. Апрача нас выступалі беластоцкія „Каласкі“. Публіка сардэчная. Пасля мастацкай часткі я паехала дамоў, сяброўкі засталіся. Гаварылі, што жанчыны з гуртка вясковых гаспадынь падрыхтавалі пышны прыём.

У кастрычніку ГП БГКТ арганізавала ў Гайнаўцы і Чаромсе платныя канцэрты. Гледачоў было дастаткова. З Чаромхі выехалі не без цяжкасці. Сапсаваўся аўтобус. Пхалі. Памагала міліцыя.

На апошні канцэрт у гэтым годзе, які адбыўся 12 снежня, ехала я з хваляваннем. Быў ён прызначаны сеньёрам. Значыць, маім таварышам па ўзросту. Праграму падрыхтавалі вясёлую. Пасля канцэрта абменьваліся думкамі. Аказваецца, яны, сеньёры, згуртаваныя і вядуць мастацкую дзейнасць. Наракалі, што памяць слабая, вершы вымушаны чытаць з паперкі. Захапляліся, што я так многа гаварыла сёння па памяці.

Добра, што ёсць у нас дзень сеньёра.

Будзе новая школа

Растуць сцены школьнага будынка ў Старым Ляўкове (гміна Нараўка). Жыхары ляўкоўскай акругі будуюць яго ў грамадскім пачыне. Гэты здымак зроблены 27 мая бягучага года. Працавалі ў той дзень: Юры Равінскі, Анатоль Ляшчынскі, Канстанцін Янцэвіч, Рыгор Пякарскі, Шымон Харкевіч, Васіль Целушэцкі і Яўген Засім.

Фота **Я. Целушэцкага**

ДНІ БЕЛЬСКА

3 чэрвеня закончыліся Дні Бельска. Ужо чацверты раз Таварыства сяброў Бельска супольна з Домам культуры арганізоўвае ў гэтыя дні шмат розных мерапрыемстваў, уключна з выступленнямі мастацкіх калектываў.

Урачыстае адкрыццё Дзён Бельска адбылося 26 мая. У Доме культуры др З. Г. Гірш выступіў з дакладам на тэму „Фармаванне грамадска-палітычнай сістэмы ў перыяд 35-годдзя Народнай Польшчы“. Адбылося таксама адкрыццё выстаўкі разьбы ў дрэве М. Э. Мацяеўскага, а таксама выступленне фальклорнага калектыву „Канопа“ з Ратышковіц у Чэхаславакіі.

Кожны дзень праходзіў пад нейкім лозунгам. Напрыклад, 27 мая пад лозунгам „Маладосць — песня — дружба“ паказвалі свае дасягненні мастацкія калектывы Бельска і лаўрэаты раённых элімінацый на савецкую песню, а таксама госці з Чэхаславакіі.

30 мая пад лозунгам „Каб не загінула памяць“ дэлегацыі прадпрыемстваў, устаноў і школ накіраваліся ў Піліцкі лес на месца расстрэлаў немцамі жыхароў Бельска і яго ваколіц, узлажылі на магілах вянкі, выслухалі „апэль“ памяці.

„Гуляй разам з намі“ — такі быў лозунг 31 мая. У яго праграме быў фэстын працоўных Бельска, выступалі аматарскія калектывы бельскай спулдзельчасці. Быў канцэрт варшаўскай эстрады.

Многа ўвагі было ўдзелена спорту школьнікаў і моладзі з прадпрыемстваў, грамадскаму пачыну на карысць горада і іншым мерапрыемствам. **М. Х.**

М. ШАХОВІЧ

З НАРОДНЫХ ГАВОРАК

баба — дошка, да якой прымацавана ўся верхняя частка калаўротка. Трэба нову бабу до ковротка зробыты. Тож як узяў, як бразнув ковротком, то но одна баба ціела зосталася, а то ўсё россыпалось.

высадкі — бульба, прызначаная для пасадкі. Я казала, буольш высадок взяты, а ты, ныэ, шчо і сіетых зостанэ. А вы высадкамі ціелымі чы рыэзанымі садытэ?

гальвытка — гэта тая частка касы, за якую прымацоўваюць яе да куся. Приложы гальвыткою до куся і насады персцень. Ныэ стукай гальвыткою, бо абоб'еш.

курочка — дробненькі дождж, які ідзе часамі на працягу некалькіх дзён. Дыэ ж воно будэ сохнуты, як вжэ которы дэнь на дворыэ курочка. То ж вжэ такі дождж лепш од курочкі, люнув і пэрэстав, а тая як почнэ, то пару дён.

почосы — рэшткі ільну пры першым часанні. Позбырай почосы, шчо ныэ прыдадуцця. А шчо вы з почосамі робытэ?

розтэлепа — чалавек, які робіць усё абыякава. І докуоль ты такою розтэлепою будэш? Робы толком, а то як тая розтэлепа.

(Дубічы Царкоўныя)

У Плюцічах

Аўтобус ГП БГКТ імчыцца па істужцы шашы, што вядзе з Беластока ў Бельск. З яго прыадкрытых вокан вырываюцца на прастор мелодыі беларускіх песень у выкананні вакальнага БГКТоўскага калектыву „Каласкі“. Даехаўшы да Храбалоў, аўтобус паварочвае направа і спыняецца ў вёсцы Плюцічы, у якой партыйныя і адміністрацыйныя ўлады Бельскай гміны супольна з Галоўным праўленнем БГКТ 3 чэрвеня арганізавалі народны фэстын з нагоды сялянскага свята.

У вёсцы панаваў урачысты настрой. Шмат было развешаных сцягоў. Людзі па-святочнаму апрануты.

Перад фэстынам адбылася цырымонія ўрачыстай перадачы ў карыстанне пажарнай рамізы, у якой знайшлося месца і для клуба „Рух“. Найлепшыя плюціцкія пажарнікі атрымалі ўзнагароды.

Чытае даклад Ян Мушыц.

Неўзабаве распачаўся фэстын. На ўпрыгожаную бярозкамі трыбуну ўвайшоў ганаровы прэзідыум фэстына: прадстаўнікі гмінных улад разам з начальнікам гміны Янам Семенюком, дэлегацыя ГП БГКТ на чале з яго старшынёй Мікалаем Самоцікам і прадстаўнікі вёскі Плюцічы.

Фэстын адкрыў прэзас гмінна-гарадскога камітэта ЗСЛ у Бельску Францішак Зязюля, падкрэсліваючы багатыя рэвалюцыйныя традыцыі беларусаў Плюціч і суседніх вёсак. З дакладам выступіў першы сакратар гміннага камітэта ПАРП Ян Мушыц. Ён асобую ўвагу звярнуў на сельскагаспадарчую палітыку нашай дзяржавы і заданні, вынікаючыя з яе рэалізацыі.

Затым пачалася мастацкая частка ў выкананні „Каласкоў“ з Беластока, „Згодных макаў“ з Райска, „Дубочкаў“ з Дубяжына і танцавальнай групы беларускага ліцэя з Бельска. ЛЗС арганізаваў спартыўныя ігры. Падвечар распачалася танцавальная вечарына.

Выступаюць „Каласкі“.

Тэкст і фота
М. Хмялеўскага

Дыпломныя работы пра творчасць „белавежцаў“

Прыемна адзначыць, што ўзнікаюць першыя дыпломныя работы пра творчасць „белавежцаў“, асаблівую ўвагу да якой праяўляе гродзенскі універсітэт імя Янкі Купалы. Два гады таму назад дыпломную работу абараніла там студэнтка Станіслава Добрук, пішучы пра паэзію Алеся Барскага. Зараз іншая студэнтка, Марыя Аверка, піша дыпломную работу, прысвечаную творчасці Сакрата Яновіча; яе даклад на гэту тэму атрымаў сёлета першую навуковую катэгорыю на ўсебеларускім конкурсе студэнцкіх навуковых работ.

Добразычлівым патронам зацікаўлення гродзенскіх студэнтаў творчасцю „белавежцаў“ з'яўляецца дацэнт Аляксей Пяткевіч, які таксама пастаянна рэцэнзуе па мясцоваму тэлебачанню актуальныя выданні нашага Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

Наступным універсітэцкім цэнтрам, у якім жыва цікавяцца нашым пісьменствам, з'яўляецца пазнанская альма матэр імя Адама Міцкевіча. Студэнты пад навуковым кірункам праф. Зёмка бяруць на свой навуковы варштат кніжкі „белавежцаў“: праананалізаваны там ужо том прозы С. Яновіча „Вялікі горад Беласток“, што з'явіўся ў перакладзе на польскую мову.

Ажно напрошваецца вывад: калі гэта нашы варшаўскія беларусісты пачнуць цікавіцца фрагментам беларускай літаратуры, што ўзнікае ў Народнай Польшчы? **(ся)**

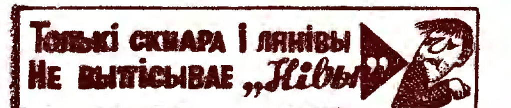
У ляўкоўскай акрузе

На пункт скупкі ў Новым Ляўкове (гміна Нараўка) дастаўляе малако ў сярэднім 130-150 сялян з Новага і Старога Ляўкова, Падляўкова, Капіташчыны, Бярнацкага Мосту, Ахрымаў, Сушчага Барка, Навін, Лазовага. Найбольш малака дастаўляюць: Міхал Баканач, Мікалай Болбат, Люба Целушэцкая, Павел Галубоўскі, Мікалай Ігнацюк — усе з Новага Ляўкова.

З некаторых вёсак малако возяць платныя вазакі: з Капіташчыны малако дастаўляе Васіль Болтрык, з Бярнацкага Мосту — Рыгор Карпюк, з Навін і Лазовага — Ян Ярашук і са стараляўкоўскай калоніі — Уладзімір Прычыніч.

Цяпер кожны дзень у гайнаўскую малачарню зборшчыца Ніна Сухадола адпраўляе 2200 літраў сырадою. Ад 25 мая малако возяць у Гайнаўку раніцай і вечарам.

Варта дадаць, што малако з ляўкоўскай акругі мае ў сярэднім 3,7% тлушчу, а бывае нават 4,2% (сярэдні паказчык у ваяводстве 3,6%). **(яц)**

(Працяг са стар. 1)

гітлераўцы ляжалі мёртвыя, а з густых карчоў бэзу, які рос побач, выскачылі **савецкія воіны** і без слова паімчаліся некуды на ўсход:

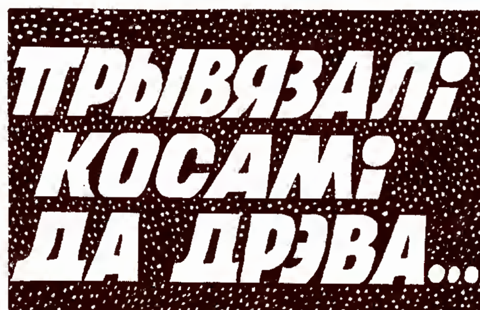
— Мы таксама разбегліся на ўсе бакі, дзе каго ногі панеслі, каб толькі як найдалей ад гэтага месца. Мама і я спыніліся ў суседняй вёсцы Цацэлі, у знаёмых. Гэта ў нейкіх пяці кіламетрах ад маіх родных Буякоў і амаль у дзесяці кіламетрах ад Буга. Там мы крыху пасядзелі, адпачылі і супакоіліся. Мама турбавалася за лёс таты, які астаўся ў Буяках, і таму рашыла вяртацца дамоў.

*

Ішлі праз лес, а над лесам у паднебнай прасторы зноў раздаўся гул самалётаў. Праз хвіліну завязаўся паветраны бой, савецкія лётчыкі сутыкнуліся з немцамі.

— І ўсё гэта адбывалася на маіх вачах, — расказвае Ян Здуневіч. — Мама, прытуліўшыся да тоўстага дрэва, ляжала пад яго разлажыстай кронаю, а я з цікаўнасцю дзіцяці, забыўшыся аб толькі што перажытым, зноў назіраў за паветраным боем, за тым, як пад воблакамі равелі машыны, як крыжаваліся вогненныя сцежкі куль...

Раптам над лесам паявіліся купалы парашутаў, на якіх ратаваліся ад смерці савецкія лётчыкі з падбітых самалётаў.

— Добра цяпер ужо не памятаю, — кажа Ян Здуневіч, — колькі рускіх самалётаў удалося тады збіць немцам, можа тры, або чатыры, але ведаю, што з аднаго з іх выскачыла жанчына. Яе парашут павіс між галлём высокіх сасонаў і што яна не рабіла, з гэтай пасткі вызваліцца не змагла. Вісела так бездапаможна, пакуль не знялі яе немцы, якія неўзабаве апынуліся на месцы паветранага бою. Я з мамай, затаіўшы дыханне, назіраў за ўсім гэтым, за дрэвам. **Маладая, чорнавалосая, з доўгімі косамі...** Так я яе запамятаў. Цяпер мне здаецца, што магла яна быць, напрыклад, грузінкай...

Дзяўчыну-лётчыка гітлераўцы прывязалі да дрэва за яе доўгія косы і пачалі бязлітасныя допыты. Пра што яе пыталі, маленькі Янка не чуў і не ведае, можа толькі цяпер здагадвацца, што патрабавалі, каб выявіла яна нейкія важныя ваенныя тайны, бо найперш білі яе рукамі, а затым нейкі старшы чынам сярод немцаў пачаў біць гэтую жанчыну рукаяткай пісталета. Акрываўленая жанчына-лётчык толькі ойкала і стагнала... аж урэшце, быццам падкошаная, безуладна павісла на сваіх чорных, доўгіх косах, і тады гэты ж нямецкі афіцэр стрэлам амаль ва ўпор дабіў яе, дзяўчыну-лётчыка, якая вернасць сваёй радзіме і ваеннай прысязе ацаніла вышэй свайго жыцця...

*

Падумайце, сябры, хаця праз хвіліну аб гэтай гісторыі, якую вось расказаў нам Ян Здуневіч. Яна толькі з першага погляду адносіцца ўжо да гісторыі. Вядома, было б вельмі цікава ведаць, хто выратаваў ад расстрэлу жыхароў вёскі Буякі і як называлася лётчык-гераіня, якая загінула пакутніцкай смерцю на вачах пяцігадовага хлапчука і яго маці. На жаль, няма надзеі, каб знайсці адказ на гэтыя пытанні. Але і гэты адказ тут не найважнейшы. Хопіць таго, каб мы памяталі **хто нам нёс жыццё і свабоду, а хто сеяў смерць і бяду.**

Віктар Рудчык

МАЛА, АЛЕ ЦІКАВА

Беспасрэдна перад другой сусветнай вайной у Польшчы пражывала 33 мільёны людзей. У 1950 годзе было 25 мільёнаў чалавек, у 1960 годзе — 29,8 млн., у 1970 годзе — 32, 6 млн. і ў палавіне 1978 года — 35 мільёнаў.

У 1939 годзе насельніцтва Варшавы налічвала 1209 тысяч асоб, а ў канцы мінулага года — 1532 тысячы. Цяпер яна займае па колькасці жыхароў 15 месца ў Еўропе. **(яц)**

УСПОМНІМ ТЫЯ ДНІ...

У сувязі з гадавінай нападу гітлераўскай Германіі на Савецкі Саюз даем ніжэй падборку карэспандэнцкіх матэрыялаў, тэматычна звязаных з днямі вайны.

ПЕРШЫЯ ДНІ ВАЙНЫ Ў ДУБІЧАХ ЦАРКОЎНЫХ

У гэтым артыкуле хачу расказаць пра першыя дні вайны ў Дубічах Царкоўных. Раніцай 22 чэрвеня пачуліся нейкія выстралы з боку Чаромхі. Але многія лічылі, што гэта манёўры савецкіх войск. У сапраўднасці ж немцы ў тую раніцу бамбілі чаромхаўскую станцыю, якая была вузлавой і важнай. Толькі недзе ў поўдзень усе даведаліся, што гэта ўжо вайна. У нашай вёсцы сабралася многа савецкіх войск, якія адступалі з захаду і ў нас рашылі даць рашучы бой немцам.

У нядзелю пасля абеда і на другі дзень байцы капалі акопы, якія распачыналіся ад могілак і канчаліся каля ўрочышча Бахматы, прыблізна 3 км цягнуліся за вёскай Дубічы Царкоўныя аж да Грабаўца. Была гэта адна лінія абароны і тут найбольш было байцоў з савецкай Сярэдняй Азіі — узбекі, таджыкі, кіргізы.

Другая лінія абароны распачыналася з другога боку вёскі ад Карыцкіх каля ўзгорка ва ўрочышчы Ляўкоўшчына. Трэцяя лінія была ва ўрочышчы Глінка і тут сталі савецкія танкі „Т-25" (6 штук). Немцы мабілізаваліся ў вёсцы Грабавец, Ялёнка, гэта значыць, у паўднёва-заходнім напрамку ад Дубічаў Царкоўных.

Бой пачаўся ў аўторак — 24 чэрвеня. Сяляне пахаваліся хто куды, а пераважна ў лясных зарасніках, якіх багата ў нас. Найперш на матацыклах прыляцела нямецкая разведка. І па іх пачалі страляць з першай лініі. Разведка аднак хутка завярнулася назад. Немцы адкрылі ўраганны агонь з розных відаў зброі па першай лініі і па вёсцы. Пасля пачалі наступаць. Байцы мужна бараніліся і былі загад не адступаць ані на крок. Вораг аднак меў лепшую баявую тэхніку і таму першую лінію фашысты абыйшлі бокам і амаль не ўзялі ў кальцо абаронцаў, якія аднак здагадаліся ў час і адступілі на ўсход. Ды страты былі і так велізарныя. Больш як 200 чалавек загінула тады каля Дубічаў Царкоўных. Сяляне пасля іх пахавалі.

Страты немцаў таксама былі вялікія, але невядома якія, бо немцы адразу сваіх вывозілі некуды машынамі.

Другая і трэцяя лінія менш пацярпелі, тут не было такога жорсткага бою. Танкі, што сталі, усё мянялі сваю пазіцыю і стралялі ў напрамку ворага. Адзін танк немцы падбілі і танкіст загінуў. А калі яго сяляне з Тафілаўцаў (бо гэта было недалёка ад гэтай вёскі) пасля выцягнулі з танка, дык у руках у яго было незакончанае пісьмо да жонкі, дзе ён пісаў, што танк яго настолькі моцны, што ніякія кулі яго не бяруць і толькі адбіваюцца назад... Гэты танк быў прабіты супрацьтанкавым снарадам, які прабіў сценку машыны і трапіў у бок танкіста, таму ён не згарэў там.

Экіпажы іншых танкаў пакінулі свае машыны па прычыне недахопу бензіну. Кожны такі танк яны падпальвалі. Варта прыпомніць і тое, што боепрыпасы для абаронцаў прывозілі з Гайнаўкі самаходам і лепшымі дарогамі. Бой ішоў цэлы дзень і ўначы, а 25 чэрвеня байцы раніцай пакінулі ўсе свае пазіцыі і адступілі на ўсход. Падвечар у сераду прыйшлі немцы ў вёску, якая амаль поўнасцю згарэла, і разлажылі лагер недалёка ад царквы (якая таксама была спалена) і школы, каля рэчкі. Школа ўцалела. Фашысты былі ўпэўнены, што для іх ужо будзе спакой і не спадзяваліся, што наступаючая ноч для іх будзе апошняй у жыцці. 26 чэрвеня зранку праз Дубічы Царкоўныя прайшла вялікая сіла савецкіх войск, каля тысячы байцоў з тэхнікай — аўтамабілі, цягачы. Гэта была нейкая спозненая часць Чырвонай Арміі, якая, відаць, найбольш баранілася на сваіх пазіцыях і тут у нас наткнулася на нямецкі лагер, хаця наперад была выслана іхняя разведка на аўтамабілі, якую немцы выявілі праз бінокль. Гэтая разведка крута павярнула назад у напрамку Орлі і немцы рашылі, што гэта не што іншае, як заблудзіўся нейкі савецкі шафёр. Але гэта было інакш, бо праз нейкі час на немцаў нахлынула вялікая сіла — найперш грузавікі з салдатамі. Яны на хаду закідалі гранатамі нямецкі легкавы аўтамабіль, дзе, па расказах, былі высокія афіцэрскія чыны. Усе яны згарэлі. Пасля і цэлы лагер за кароткі час перастаў існаваць.

Цэлы дзень 26 чэрвеня праз Дубічы Царкоўныя ішла вялікая савецкая сіла і шкада, што не змог я дагэтуль даведацца, якая гэта была часць, хто быў яе камандзірам.

Адно толькі ведаю і не толькі адзін я, што байцы гэтыя пайшлі ў напрамку Белавежскай пушчы і тут па загаду сваіх камандзіраў падзяліліся на меншыя групы, з якіх і паўсталі розныя бясстрашныя партызанскія атрады, як Пархоменкі, Дзяржынскага і іншыя. Немцы баяліся іх, як агню, і ведаем, што Белавежская пушча не драмала ў той час, а была прыстанішчам і прыяцелем партызанаў.

М. Панфілюк

Пад чырвонай зоркай

Ёсць у Кнаразах чалавек — Іван Андрэюк. Яго восенню 1940 года прызвалі ў Чырвоную Армію і накіравалі на поўнач. Часць, у якой ён служыў, стаяла непадалёку ад Ленінграда. Калі нямецкія полчышчы падыйшлі пад Ленінград, то ён апынуўся ў блакадзе. А калі блакаду прарвалі, тады сфармавалі рэгулярныя часці і пагналі няпрошаных гасцей. Тады наш аднавяскоўец граміў фашыстаў на франтах, усюды, куды пасылала яго камандаванне. І ў гэтых баях быў паранены. Праз Польшчу ішоў па поўдні краіны. Свой баявы шлях закончыў у Нямеччыне. Дэмабілізаваўся ў Венгрыі і адтуль вярнуўся дамоў.

Другі ветэран...

...называецца Міхал Красоўскі. Яго ваенны лёс злажыўся інакш. Яго таксама прызвалі ў Чырвоную Армію. Авіяцыйная часць, у якой ён служыў, стаяла ў Маскоўскай вобласці. А калі фарміравалася армія генерала Андэрса, ён трапіў туды. Лёс завёў яго пад Монтэ-Касіна, дзе ўдзельнічаў у баях як шафёр. Дэмабілізаваўся ў Англіі і вярнуўся ў Кназазы.

Міхал Кірылюк

Жыў пад лесам

1943-1979. 36 гадоў з дня смерці Язэпа Мішчука. Ён жыў недалёка ад вёскі Нетупа, каля лясніцоўкі Спюдзёнка. Сам ён з вёскі Новае Вострава. У 1943 годзе, у красавіку забілі яго немцы.

Там Язэп Мішчук пад лесам
З дзеткамі малымі жыў,
Партызанам быў, як родны —
Абагрэў і накарміў.

Там, дзе ўпаў Язэп ад кулі —
Помняць дзеткі, ўнучкі й свет,
Памагаў ён партызанам,
Быццам бацька іх і дзед.

На тым месцы ля дарогі
Схіліліся дзве сасны.
Добра помняць яны тое,
Й не забудуцца яны.

Можа запытаеце, чаму я ўсё гэта пішу? А я гэтай гісторыі ніколі не забуду. Там была другая Хатынь. Гінулі масава людзі. Там на магілках у Грыбоўшчыне ляжаць і мае браточкі — Міхась і Вінцук Пракопчыкі. Там Язэп Мішчук, Іван Курза, Аляксандр Жукоўскі і яго жонка. Цэлая сям'я Налівайкаў і многа, многа іншых. Усіх не пералічыш.

Надзя Дудзік,
Гарадок

УСПАМІНЫ З КОЖЫНА

У пачатку вайны Савецкага Саюза з гітлераўскімі немцамі я працаваў загадчыкам і настаўнікам чатырохкласнай школы ў Кожыне, Бельскага павету. Разам са мной вучыў дзяцей настаўнік з БССР камсамолец Барадулін. Яго імя я не помню і не знайду ў дакументах. Гэта быў вельмі вясёлы хлапец, гадоў каля 20. Ён ахвотна займаўся з дзецьмі, а было іх каля 30. Дзеці яго любілі, ён таксама ахвотна прымаў удзел у іхніх гульнях. Мне ён таксама падабаўся і не раз мы з ім сядзелі і гутарылі на палітычныя тэмы, у якіх ён добра арыентаваўся. Любілі яго таксама жыхары вёскі, з якімі ён непасрэдна сустракаўся, бо і жыў на вёсцы і там яго кармілі (я жыў у школе). Школа тады была драўляная, яе потым немцы разбурылі, бо баяліся, каб не карысталіся ёю партызаны, нават і вёску перасялілі.

Вучоба ў школе ўжо закончылася, дзеці пайшлі на канікулы, а Барадулін паехаў на радзіму. Я пахтаваўся ехаць у Беласток на летнюю кансультацыю ў педвучылішча, дзе вучыўся. Памятаю добра, што была субота. З вечара я доўга сядзеў над падручнікамі, вучыўся, а потым заснуў. Раптам праз сон я пачуў цяжкія ломаты. Аж пачалі дрыжаць драўляныя сцены школы. Я ўстаў і выйшаў на панадворак. Тут ломаты былі яшчэ мацнейшыя. І яны несліся з захаду, дзесьці з-пад Бельска — 20 км, а ўверсе над Бельскам чуваць быў гул самалётаў. Над самім жа горадам электрычнага святла не было. На вуліцы ў Кожыне было ўжо многа людзей, яны з жахам прыслухоўваліся да выбухаў. Вайна, гаварылі ціха людзі сабе і самі не верылі і баяліся сваіх слоў...

*

Дарагая рэдакцыя, будучы ў вас, я ўспомніў, што ёсць у мяне здымак з таго часу, які апісваю ў сваіх успамінах. Вы прасілі даслаць яго да артыкула. Я выконваю вашу просьбу. Вось здымак — група дзяцей кожынскай школы з іхнім настаўнікам Барадуліным. Няхай кожынцы пазнаюць сябе і ўспомняць тыя дні. Такія здымкі наводзяць на чалавека вялікія і глыбокія думкі.

М. Матвеюк

„БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-79"
ДЛЯ ШКОЛЬНІКАЎ

Звонкія песень пераліўы

Фінальны агляд „Беларуская песня-79" сярод школьнай моладзі адбыўся 3 чэрвеня ў будынку беліліцэя ў Бельску. Арганізатарамі яго былі Куратория асветы і выхавання, Галоўнае праўленне БГКТ і рэдакцыя „Нівы". У гэты сонечны цёплы дзень з'ехаліся дзеці (былі толькі дзяўчаты) і настаўнікі з дзевяці школ Беластоцкага ваяводства. Разам каля шасцідзесяці выканаўцаў беларускай песні (у 1977 годзе ў фінальным аглядзе ўдзельнічала сорак асоб і ў мінулым годзе — 52). Вучняў і ўсіх прысутных прывітаў школьны візітатар Аляксандр Іванюк.

Пачалі конкурс салісты, а дакладней, салісткі. Спявалі яны добра падрыхтаваныя песні. Найлепш спадабаліся яны ў выкананні вучаніцы Ірыны Мартынюк з Рыбалаў (заваявала яна першае месца і атрымала ўзнагароду „Зоркі"). Яна — лаўрэат мінулагодняга міжшкольнага песеннага конкурсу. У яе моцны прыгожы голас, вялікая культура выканання. Другое месца заняла Аля Мураўская з Орлі. Трэцяе месца — Аня Ахрымюк з Ляўкова. Ва ўсіх іх перш за ўсё ў вялікай пашане беларуская сучасныя песні.

На фінальным аглядзе „Беларуская песня-79" найвышэй быў ацэнены вакальны калектыў з гайнаўскага беліліцэя.

Ірына Мартынюк з Рыбалаў на сёлетнім аглядзе беларускай песні заняла першае месца.

З дуэтаў вылучалася пара з бельскай школы № 3 (Багуслава Красоўская і Кацярына Чарвацкая). Спявала яна меладыйна, прыемна. Многа харыства ў спеве гэтых дзяўчынак. Яны і занялі першае месца. Другога месца журы конкурсу не прызнала. Трэцяе месца падзялілі дуэты з Ляўкова (Аня Аліфер і Аля Стоцкая) і Курашава (Ірына Гаўрылюк і Ірына Семянюк). Дуэт з Курашава спадабаўся гледачам не толькі выкананнем, але і выглядам — былі ў прыгожых каляровых касцюмах.

Сярод вакальных калектываў найвышэй быў ацэнены сяміасабовы калектыў з гайнаўскага беліліцэя. Другое месца падзялілі калектывы з Бельска і Ляўкова, і трэцяе — з Рыбалаў і Лубіна Касцельнага (у школе ў Лубіне Касцельным няма беларускай мовы). Ляўкоўскі хор праспяваў, між іншым, мелодыю на словы верша Міхася Шаховіча „Туды" са зборніка „Прамінанне". Напісаў яе настаўнік Васіль Целушэцкі.

Варта адзначыць, што ў падрыхтоўку да конкурсу вялікі ўклад працы ўнеслі настаўнікі: Марыя Сцепанюк з Гайнаўкі, Лідзія Смалеўская з Рыбалаў, Марыя Рошчанка з Пашкоўшчыны, Галіна Наумчук з Бельска, Ніна Шуй з Орлі, Марыя Яканюк з Курашава, Пётр Сідорскі з Лубіна Касцельнага і Васіль Целушэцкі з Ляўкова. Дзякуючы ім на сёлетнім фінальным аглядзе беларускай песні вучні адрэкамендавалі сучасную песню на высокім узроўні. Конкурс быў удачны. Багаты і многалюдны. Сапраўднае свята песні. Па ўсяму відаць, што моладзь любіць спяваць, а ўжо вельмі прыгожа спявае беларускія песні. Прыемна, лагодна, вясёла і з павагай. І найважнейшае — натуральна. Яшчэ б толькі прыдаліся выканаўцам песень беларускія нацыянальныя касцюмы. І над гэтым варта падумаць. Гэта важна і магчыма. Словам, усё для песні. Наколькі будзе гэта ўзята пад увагу, пакажа наступны агляд.

Тэкст і фота **Я. Целушэцкага**

Дуэт у складзе Багуслава Красоўская і Кацярына Чарвацкая з пачатковай школы № 3 у Бельску заваяваў першае месца.

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

НАЙЛЕПШЫЯ ГАСПАДАРЫ

У гміне Боцькі добра пастаўлена гадоўля кароў, свіней, вырошчванне цукровых буракоў. З 7342 асоб, пражываючых у гміне, 76% займаецца сельскай гаспадаркай. Усіх разам 34 вёскі. У гміне ёсць 1946 індывідуальных гаспадарак, у тым ліку 765 займае плошчу ад 5 да 10 гектараў і 801 — звыш 10-гектаровыя. Тутэйшыя сяляне ў большасці амбітныя і працавітыя людзі. Найлепш у іх з гадоўляй быдла: ёсць для гэтага спрыяючыя ўмовы — зялёныя ўгоддзі займаюць 3436 га, г.зн. адну трэцюю частку ўсіх сельскагаспадарчых угоддзяў у гміне. Сяляне ўмеюць гэты шанц адпаведна выкарыстаць. Цяпер па развіцці жывёлагадоўлі гміна Боцькі на добрым месцы ў Беластоцкім ваяводстве. У 1978 годзе сяляне прадалі на пунктах скупкі 9687 тысяч літраў малака (у 1977 годзе было 7000 тыс. літраў малака) і 1793 тоны мяса. Хлебаробы дбаюць пра нарыхтоўку кармоў, бо ад іх залежыць павелічэнне жывёлагадоўлі. Усё больш сялян косіць траву тры разы ў год і значныя яе колькасці прызначае на кішонку.

У гміне сяляне падсяваюць 159,7 кг мінеральных угнаенняў у чыстым складзе на гектар (у ваяводстве ў сярэднім 120 кг НПК/га) і збіраюць ураджай збожжавых культур крыху толькі менш ад сярэдняга ў ваяводстве — 23 ц/га (у ваяводстве 24 ц/га) ды бульбы 180 ц/га (калі ў ваяводстве — 194 ц/га).

Усё больш жыхароў Боцькаўскай гміны пачынае спецыялізавацца ў гадоўлі малочнага і ўбойнага быдла. Да самых лепшых, спрактыкаваных гаспадароў належаць: Тадэвуш Невяроўскі з Андрыянкаў, Францішак Шэршань з Бодачкаў, Юзэф Вонсік, Ян Стэпанюк і Антон Сакалоўскі з Боцькаў, Францішак Пятроўскі з Седлец і Зэнан Пухальскі з Пятрова-Крываколаў. Вядуць яны найбольш таварныя гаспадаркі.

Тадэвуш Невяроўскі ўзначальвае сялянскі калектыў, які арганізаваўся ў Андрыянках у 1974 годзе. У мінулым годзе на планаваныя 62 тысячы літраў малака прадаў ён 71 тысячу літраў малака. Калектыў гэты прадаў дзяржаве ўсіх сельскагаспадарчых прадуктаў на 645399 злотых.

Сялянскі калектыў пад кіраўніцтвам Францішка Шэршаня з Бодачкаў пачаў дзейнічаць ад 1975 года. Апрацоўвае ён 26 га зямлі. Спецыялізуецца ў гадоўлі малочнага і ўбойнага быдла. У мінулым годзе прадаў ён дзяржаве малака і мяса на суму 387 815 злотых.

Жывёлаводы Юзэф Вонсік, Антон Сакалоўскі і Ян Стэпанюк — усе з Боцькаў узяліся за гадоўлю малочнага быдла ў 1977 годзе. Усе перавыканалі планаваныя на продаж пастаўкі малака. Найбольш сельскагаспадарчых прадуктаў прадаюць (у 1978 годзе): Юзэф Вонсік — на 321 127 злотых і Ян Стэпанюк — на 238 540 зл.

Селянін Францішак Пятроўскі з Седлец пачаў спецыялізавацца ў гадоўлі авечак у 1977 годзе. Гаспадарыць ён на 17 га. У мінулым годзе прадаў дзяржаве 450 кг воўны і 1598 кг мяса. Усіх разам сельскагаспадарчых прадуктаў прадаў ён на 471 572 злотых.

Авечак пачаў гадаваць у мінулым годзе Зэнан Пухальскі з Пятрова-Крываколаў. Вядзе ён 20-гектаровую гаспадарку. У 1978 годзе прадаў ён на пункце скупкі 460 кг воўны і 2145 кг мяса. Усіх сельскагаспадарчых прадуктаў прадаў ён дзяржаве на 396 050 злотых.

ГРАМАДСКАЙ ПРАЦАЙ ПРЫВІТАЦЬ 35-ГОДДЗЕ

Жыхары сакольскіх вёсак абавязаліся ў гонар 35-годдзя ПНР выканаць грамадскі пачын агульнай вартасцю 11 мільёнаў злотых. Сёлета ў Сакольскай гміне будзе пабудавана два кіламетры жвіровай дарогі і праведзена кансервацыя васьмі кіламетраў дарог. Ужо будуецца чыгуначны прыпынак у Глінішчах.

У самой Саколцы гараджане абавязаліся рэалізаваць грамадскі пачын на суму сямі мільёнаў злотых. Яны будуць будаваць прадшколле, добраўпарадкуюць пляцоўкі для дзіцячых гульняў, пракладуць 300 м тратуара па вуліцы Беластоцкай. **(яц)**

Жыццё сваё звязаў з зубрамі

Нарадзіўся 21 студзеня 1938 г. у Скрвільне, што цяпер у Влацлаўскім ваяводстве. У 1961 г. закончыў ветэрынарны факультэт СГГВ у Варшаве і паступіў на працу ў Белавежскім нацыянальным парку. Сёння з'яўляецца адным з найвыдатнейшых ў Польшчы спецыялістаў у галіне ведаў аб зубры. Усе белавежцы ды і не толькі, ведаюць ужо, што гутарка пра др Збігнева Красінскага.

Др З. Красінскі ад пачаткаў сваёй працы займаўся зубрамі. Нёс ім не толькі ветэрынарную дапамогу, але вёў і вядзе надалей навуковыя назіранні над гэтым каштоўным відам звяра. Даследаваў ён меса і ролю зубра ў прыродных лясных нетрах, тэмп яго росту і індывідуальнага развіцця ці наогул развіццё цэлага зубрынага стада на свабодзе. Назіраў лінянне ў зуброў, іх паводзіны. Многа часу прысвяціў экалагічным аспектам існавання віду ў Белавежскай пушчы. Супрацоўнічаў таксама з іншымі даследчыкамі зубра. З лекарам ветэрынарыі В. Дземяшкевічам займаўся даследаваннем нашэсных хваробаў як у зуброў, так і ў тарпанападобных конікаў; гігіенай асяроддзя, у якім жывуць зубры; назіраннем зуброў на свабодзе з улікам біялагічных перыядаў у іх жыцці ці параўнаннем развіцця зуброў у закрытых запаведніках і на свабодзе. З інспектарам паляўніцтва мгр Л. Мілкоўскім даследаваў харчовыя адносіны зубра, з др Я. Рачынскім з Інстытута даследавання млекакормячых ПАН — нараджэнне віду на свабодзе і ў закрытых запаведніках, з сваёй жонкай Малгажатай, а таксама з К. Рачынскай і др С. Бароўскім (усе з ІДМ ПАН у Белавежы) — сацыяльную структуру свабоднага стада.

Важнай праблемай, якой займаўся др З. Красінскі ў сваёй навуковай працы, з'яўляецца таксама фармакалагічнае ўтаймоўванне дзікіх капытных.

Вынікі навуковых назіранняў апублікаваў З. Красінскі ў шматлікіх навуковых і навукова-папулярных часопісах. З'яўляецца таксама аўтарам двух раздзелаў у манаграфіі „Нацыянальны парк у Белавежскай пушчы" пад рэд. Я. Б. Фалінскага (выдадзенай у 1968 г.) і аўтарам (супольна з Я. Рачынскім) невялікай кніжачкі, выдадзенай у 1970 г., п.з. „Зубр у Белавежскай пушчы".

Трэба таксама ведаць, што З. Красінскі — гэта дасканалы фатограф. А галоўная тэма яго здымкаў, вядома, зубр. Сваімі здымкамі ўпрыгожвае амаль усе свае публікацыі, прычым шмат з іх з'яўляецца неразлучным звяном тэксту. Нічога тады дзіўнага, што альбом „Зубр", які выдала ў 1978 г. Дзяржаўнае сельскагаспадарчае і лясное выдавецтва, сярод дзесяці аўтараў змешчаных у ім здымкаў называе і Красінскага.

Др З. Красінскі апублікаваў ужо звыш 20 навуковых прац.

Асабліва шчаслівы для З. Красінскага аказаўся 1976 год. Адначасова ён у ім уданую абарону доктарскай працы на Ветэрынарным факультэце СГГВ-АР у Варшаве на тэму дынамікі і папуляцыі зуброў у Белавежскай пушчы, а таксама выканаў супольна з Янам Навіцкім апарацыю сшыцця дыяфрагмы ў маладога зубра, цяжка параненага ў баі з іншым зубром. Прафесіянальная літаратура не адзначыла дагэтуль удалых лекарскіх умяшанняў у такіх цяжкіх выпадках.

Др З. Красінскі з'яўляецца членам ПАРП з 1970 г.

Гэта сімпатычны і спагадны чалавек.

П. Байко
Фота Ч. Аколава

Дарагое Сэрцайка! Мне 23 гады і вучуся я ў вышэйшай школе. Навука ідзе добра, і, здавалася, бяды няма ні мне, ні бацькам. Але мама мая праз мяне не мае спакою, бо мне ўжо 23 гады, а я яшчэ паненка. Мама мая жыве на вёсцы. Сяброўкі мае з вёскі, якія працуюць на гаспадарцы або паканчалі сярэднія школы, павыходзілі ўжо замуж, а адна, якая вучыцца ў вузе і малодшая за мяне, на канікулах таксама замуж выходзіць. І гэтая вестка цалкам збунтавала маму. Яна нічога, толькі аб гэтым і бядуе, што будзе са мной. А я не тое, што ўжо апошняя і ніхто мяне не хоча. Яшчэ ў ліцэі з хлопцамі хадзіла. А і цяпер мела хлопца аднаго, другога. Вось мама і кажа, што праз гэтыя пераборы я ў старых дзеўках астануся. Ад нядаўна я хаджу з хлопцам, які мне вельмі падабаецца. Ён таксама студэнт і, як і я, праз год канчае вучобу. Прыехаў да мяне на вёску, а калі мама ўбачыла, дык нічога, толькі мяне мучыць, каб выходзіла. А я не. Я мушу скончыць школу, бо ведаю, якія клопаты маюць дзяўчаты, якія ў час вучобы замуж павыходзілі. Мама гневаецца, што не слухаю яе. Кажа, што калі буду адкладаць, то і гэтага хлопца страчу. А тады ўжо ніхто мяне не захоча. Вось звяртаюся я да цябе, Сэрцайка, ці сапраўды пасля заканчэння студыяў, няма шанцаў выйсці замуж?

Ірэна з Бельшчыны

Ірэна! Прамінулі ўжо тыя часы, калі ледзь дзяўчына да год дарасла, а ўжо бацькі яе хутчэй замуж выпіхалі, бо добра, што хоць хтосьці трапляецца. Цяпер дзяўчаты вучацца, атрымліваюць прафесіі, становяцца поўнасцю самастойнымі, і не так ужо ім спешна замуж. І ты маеш рацыю, што перш хочаш закончыць вучобу. Калі верна кахае цябе хлопец, то гэты адзін год вас не разлучыць.

Сэрцайка

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Суд устанавіў, што П. з'яўляецца бацькам дзіцяці М., і прысудзіў ёй на дзіця аліменты па 300 зл. у месяц. Гэта было ў 1972 годзе. Цяпер маці дзіцяці намерана звярнуцца ў суд з патрабаваннем павысіць аліменты, хоць дзіця яна не гадуе, бо аддала яго ў Дзяржаўны выхаваўчы пункт. П. чуў, што калі дзіця выхоўвае дзяржаўная ўстанова, то толькі яна можа дабівацца аліментаў. Ён непакоіцца, што апрача аліментаў, якія ён плаціць маці дзіцяці, можа быць прымушаны плаціць іх яшчэ дзяржаве. Як гэта справа рэгулюецца законам і ці можа маці патрабаваць павышэння аліментаў, паколькі сама дзіця не ўтрымоўвае?

АДКАЗ: Сямейнае права прадбачвае, што апекавацца дзіцём, адданым у апякунча-выхаваўчы пункт, а таксама выхоўваць і прадстаўляць яго ў судзе, калі патрабуюць для яго аліментаў, мае права гэты пункт. Аднак гэта адносіцца толькі да выпадкаў, у якіх дзіця было аддадзена ў гэты пункт па загаду суда. Суд можа загадаць у выпадку, калі бацькоўская ўлада не выконваецца належным чынам, аддаць дзіця ў апякунча-выхаваўчы пункт і, калі пры гэтым не вырашыць інакш, толькі гэты пункт можа дабівацца аліментаў. Паколькі ў нашым прыкладзе сама маці аддала дзіця ў гэткі пункт, права дамагацца аліментаў прыслугоўвае толькі ёй. Звычайна бацькі дзіцяці, якое прабывае ў апякунча-выхаваўчым пункце, абавязаны плаціць за гэта. Могуць таксама быць іншыя кошты, звязаныя з утрыманнем дзіцяці. Таму маці дзіцяці можа дамагацца ад бацькі аліментаў або іх павышэння, а бацьку не пагражае, што будзе вымушаны другі раз плаціць апякунча-выхаваўчаму пункту.

Лічбы і факты

У нашай краіне існуе 11 сельскагаспадарчых акадэмій. У навучальным годзе 1978/79 было прынята 19315 асоб, у тым ліку толькі 27% моладзі сялянскага паходжання.

Дзецям на лета

Прапануем сёння вельмі вясёлыя, каляровыя сукеначкі ў розныя ўзоры для дзяўчынак. Наймаднейшыя: з паркалікаў, якія для дзіцяці найздаравейшыя; з прыгожымі вязанымі і вышыванымі, небанальнымі каўнерыкамі.

Фасоны ў асноўным скромныя — сукеначкі свабодныя і не перашкаджаюць у гульнях. Рукаўчыкі могуць быць, але можна абыйсціся і без іх.

Адну з такіх сукеначак кожная маці, якая кахае сваё дзіця, можа зрабіць уласнымі рукамі. Прыемнасць будзе падвойная.

Сяброўка

ВЕР-НЕ ВЕР

Дарагі Астроне, сніцца мне, што я бяру шлюб у царкве, а побач мяне замест хлопца стаіць незнаёмая дзяўчына. Кожная з нас мела падыйсці да сцяны, палажыць левую руку на сцяну і штосьці гаварыць. Я ўжо не помню, што. Дзяўчына падышла да сцяны, палажыла руку, і на сцяне паказалася святая фігура. Дзяўчына гэтая гаварыла з вялікім натхненнем. У царкве была чувацы музыка. Я стаяла і вельмі баялася, бо не ведала, што буду гаварыць, калі падыйду да сцяны. Дзяўчына закончыла гаварыць і падышла да мяне. Прыйшла пара ісці мне пад сцяну, але я не пайшла, таму што да нас у гэты момант падбеглі два хлопцы (незнаёмыя). Адзін з іх падыйшоў да дзяўчыны, а другі да мяне, надзеў мне на палец пярсцёнак і пачаў цалаваць. Я хацела пабачыць, што гэта за хлопец, але ён узяў мяне за руку і мы пайшлі. У гэты момант я прачнулася.

Другі сон. Зноў сніцца мне, што я выходжу замуж. Вяселле адбываецца ў вёсцы. Я прыехала туды, і ў адным доме, які знаходзіўся ў пачатку вёскі, мяне ўбралі, і сястра павяла мяне ў другі дом, дзе былі вясельныя госці. Па дарозе я затрымалася перад домам маёй сяброўкі. Праз акно ўбачыла, што ў яе многа сяброўак, а адна з іх стаіць у шлюбнай сукенцы. Я рашыла ўвайсці ў хату. Калі ўвайшла, не ўбачыла той дзяўчыны, што была ў шлюбнай сукенцы. Яна перайшла ў другі пакой і мне не паказалася. Гаспадыня гэтага дома вельмі здзівілася, што я такая маладая (18 год), а ўжо выходжу замуж.

Тады мы з сястрой выйшлі з хаты і ішлі далей. Па дарозе я запыталася ў сястры, хто мой малады, бо я не ведала. Сястра сказала, за каго я выходжу, але я не ведала гэтага хлопца і пастанавіла, што не пайду на шлюб. Вярнулася. Астроне, высвятлі мне, што абазначаюць гэтыя сны.

Твая сталая чытачка з Бельска Я. П.

Я. П.! Хоць ты і мая сталая чытачка, але занадта пацешыць цябе не магу. Абодва твае сны прадвяшчаюць нейкую сварку (здаецца, з дзяўчынай). Хіба што возьмем папраўку на твой узрост. Здаецца мне, што сны аб выхадзе замуж не чужыя табе ў даны момант і на яве...

Астрон

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

Штурмбанфюрэр СС выцягнуў з кішэні партсігар і сяброўскім жэстам працягнуў Груберту, даў прыкурыць і некалькі цыгарэт сунуў яму ў кішэню. Ён яўна хацеў затушаваць непрыемны інцыдэнт.

— Слухайце, Груберт, — сказаў эсэсавец, — не крыўдзіцеся на нас. Усё, што мы робім, мы робім у імя айчыны, а ў наш трывожны і цяжкі час трэба быць пільнымі — усюды здраднікі і шпіёны. Але вас мы не падазраём. Мы тут займаемся важнымі вымярэннямі, выпрабоўваем новыя метады абароны. Вось чаму аб нашых работах ніхто не павінен ведаць. Дайце нам слова гонару, што аб нашай сустрэчы ніхто не будзе ведаць, і ўсё застанецца паміж намі. Зараз мы вас адпусцім, і оберштурмбанфюрэр СС Кноке праводзіць вас да самай Стэгны, каб з вамі па дарозе нічога не здарылася.

— Згода?

— Кожны выконвае свой абавязак, як яму загадваюць сумленне і загады, — пачаў стары. — Мяне не цікавіць, што вы тут робіце. У вас свае справы, у мяне свае. Вы маладыя і ваюеце, а мае думкі аб тым, як пражыць ды пракарміць сям'ю.

Стары добра разумеў, што яго выратаваў шчаслівы выпадак. Гэтым ён абавязаны перш за ўсё Кноке, ад якога не чакаў дапамогі. Але, відаць, у Кноке быў у гэтым свой разлік, а можа, ён спалохаўся адказнасці. На падзяку Груберта ён коратка адказаў, што толькі выканаў свой абавязак. Калі яны дастаткова далёка адышліся ад забароненай зоны, Кноке азірнуўся па баках і прашаптаў:

— Вам пашанцавала, дзядуля Груберт, з маім начальнікам. Гэта дрэнны чалавек. ён нікому не давярае. Прыехаў сюды з Кенігсберга і са скуры вылузваецца. Я ведаю, дзядуля Груберт, вы заўважылі бункеры, таму што вы назіральны. І таму лепш сказаць шчыра: у гэтых бункерах будуць схаваны архівы і іншыя каштоўныя рэчы, а гаўптштурмфюрэр СС возіць сюды з Кенігсберга яшчэ бог ведае што. Нам даводзіцца спяшацца, таму што невядома, як павернуцца цяпер справы пасля падзення Данцыга. Ды яшчэ таго і глядзі, як пачнуць абстрэльваць. Забудзьце, дзядуля Груберт, што я сказаў вам. Так будзе лепш для вас і для мяне.

Яны выйшлі на ўскраек лесу, удалечыні, у змроку, была відаць старожка ляснічага. Кноке спыніўся, выцягнуў з рэчавага мяшка чатыры банкі мясных кансерваў і паклаў іх старому ў сумку.

— Вось вам, дзядуля, кансервы. У наш час — гэта рэдкасць.

Дзве бляшанкі аддайце маім старым, а дзве пакіньце сабе, — сказаў ён, але, падумаўшы, дадаў: — Не, вазьміце сабе, няхай яны лепш не ведаюць, што я тут. Гэта трэба трымаць у тайне. Ну, да пабачэння. Дай бог сустрэцца ў лепшыя часы.

Ён працягнуў на развітанне руку. Стары падзякаваў Кноке за дапамогу і памяць, закінуў сумку за спіну і пайшоў. Не паспеў ён прайсці метраў 30-40, як пачуў ззаду таропкія крокі. Ён павярнуўся і са здзіўленнем убачыў Кноке. Той падышоў і ціха дадаў:

— Забудзьце вам сказаць, дзядуля, каб вы не блукалі па лесе. Беражонага бог беражэ. І яшчэ раз папярэджваю: забудзьце аб тым, што бачылі тут і чулі ад мяне. Напэўна, сустрэнемся пасля вайны ўжо, і тады ўсе даведаюцца, што Кноке не быў нягоднікам і сумленне яго чыстае.

Ён павярнуўся і пайшоў: хутка яго ўжо не было відаць за дрэвамі. Стары глядзеў яму ўслед. Дзіўна паводзіў сябе Кноке, нічога не скажаш, і загадкава неяк гаварыў. „А можа Кноке працуе на саюзнікаў? — прыйшло яму ў галаву. — Сёння ўсё магчыма. Нягоднікам ён не стаў, гэта факт, як тыя, іншыя, у чорных мундзірах".

Але аберштурмфюрэр СС памыляўся або, дакладней, не ведаў старога Роберта Груберта. Дарэмнымі аказаліся яго парады і перасцярогі. Стары рыбак час ад часу хадзіў да таго месца, дзе зондэркаманда займалася сваёй таямнічай справай, і, забраўшыся ў кусты, назіраў за тым, што адбываецца.

Новы занятак цалкам займаў яго. Ён нават перастаў хадзіць па беразе і шукаць выкінутую хвалямі рыбу. Груберт часам нават разбіраў словы, якія гаварылі ахоўнікі і вязні. Сярод вязняў большасць складалі палякі, рускія і чэхі. Некалькі разоў ён бачыў аўтакалоны, што прыязджалі з боку Кенігсберга і Эльблонга праз Віслінскі заліў, усё яшчэ скаваны лёдам. З машын выгружалі велізарныя скрыні. Груберт заўважыў, што яны былі не вельмі цяжкія. Вязні адносілі скрыні ў бункеры, якія затым засыпалі зямлёй і садзілі на іх дрэўцы і кусты.

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

Ветлівасць найважнейшая

Паважаны рэдактар, браўся я за аўтаручку ўжо некалькі разоў. Столькі ж ужо пісалі аб несалідных шафёрах! Ды набраўся смеласці, калі ў „Газеце Вспулчэснай“ прачытаў заметку аб заслужаным шафёры. Стала мне шкада заслужанага. Ён жа калега іншага шафёра, які 6 лютага з трыма пасажырамі ў аўтобусе ўцякаў перад вялікай групай людзей, якія яго чакалі ў Дубічах Царкоўных ад 5.30 да 9.30 гадзіны, бо хацелі заехаць у Гайнаўку. Я ледзь паспеў выняць з кішэні „лізак“ і спыніць уцякаючага шафёра. Як толькі я гэта зрабіў, мае чакаючыя спадарожнікі як рынулі да дзвярэй аўтобуса, дык мяне адкінулі аж на задняе кола і я апошні ледзь паспеў улезці ў сярэдзіну. Увараліся людзі ў аўтобус і хутчэй пазаймалі седзячыя месцы. Стаяў толькі адзін я і на дадатак безупынна лаяны тым шафёрам, які абяцаў набіць мяне ў Гайнаўцы. А людзі, якія ехалі дзякуючы мне, маўчалі, быццам вады ў рот набраўшы. Аніводзін чалавек не заступіўся за мною, калі шафёр-юнак мяне абзываў.

Магу іх зразумець толькі цяпер, калі ведаю, якія ўмовы падарожжа на дарогах Гайнаўшчыны. Людзі баяцца шафёраў, бо ўпэўнены, што ён у кожнай хвіліне можа іх з аўтобуса выгнаць. Але я і па сённяшні дзень шкадую, што затрымаў тады гэты аўтобус. Раз — таму, што перажыў паскудную лаянку ад шафёра, два — таму, што за баязліўцаў няма чаго заступацца. Каб падаў я на шафёра таго ў суд за знявагу, ніводзін з іх не захацеў бы быць маім сведкам.

Васіль Петручук

ВАРТА ДУМАЦЬ

Вёска Рудуты. Вясной жыхары выйшлі ў поле. Аралі, сеялі. А вось і сенакосы, а за імі жніво. І тут варта спыніцца, задумацца.

Жніво — гэта пара, калі бацькі маюць мала часу, каб належна займацца сваімі дзецьмі. Яны ад усходу да захаду сонца працуюць у полі. Хочуць, каб як найхутчэй управіцца са збожжам. А што тады робяць іх дзеці? Пяці- і шасцігодкі? Бедныя дзеткі! Пякуцца на сонцы, марудзяць. Але што зрабіць, калі ні бацька, ні маці не мае для іх часу. У вёсцы многа такіх дзяцей, якія застаюцца без апекі ў час палявых работ.

Па-мойму (думаю, што такія думкі спадабаюцца і ўсім жыхарам Рудут), вельмі патрэбнае было б сезоннае прадшколле. Нейкіх 6 ці 7 гадоў назад у вёсцы арганізавалася нешта накшталт гэтага. Дзве дзяўчыны апекаваліся малышамі, арганізавалі розныя гульні, хадзілі з імі на рэчку, якая плыве каля вёскі. І варта цяпер ужо задумацца над гэтым жыхарам вёскі і членам гуртка вясковых гаспадынь. На жніво павінен быць у вёсцы дзяцінец!

Заметка

ЖАНОЧЫ ПАЧЫН

Яшчэ ранняй вясною жанчыны з гуртка вясковых гаспадынь у Трасцянцы абавязаліся сустрэць 35-годдзе ПНР эстэтычным выглядам сваёй вёскі. 28 і 29 мая, пасля доўгачаканага дажджу, жанчыны, зышоўшыся пад вечар, упарадкавалі агародчык клуба „Рух“. Зрабілі адмысловыя кветнікі. Пасадзілі там сотню браткаў і многа іншых кветак.

У працы выдзяляліся старэйшыя члены гуртка — Кацярына Астроўка, Зіна Грыгарук, Жэня Лукашук, Таша Трафімюк, Юля Салавянюк і старшыня гуртка Насця Сцепанюк.

Прыйшлі памагчы таксама і некаторыя мужчыны — Грыша Сцепанюк, Грыша Антанюк, Валодзя Богуш, Коля Казачук. І так супольнымі сіламі гародчык перад клубам змяніў свой выгляд. Сваё абавязацельства жанчыны з Трасцянкі выканалі. Моладзі з ЗСМП пакінулі толькі давесці да парадку агароджу.

Рута

НЯСЛАЎНАЯ ХРОНІКА

У Беластоку на вуліцы Вейскай уласнік самахода „Фіят-126п“ з'ехаў на левы бок вуліцы і стукнуўся з аўтобусам „Аўтасан“ МПК № 11. Уласнік самахода і яго жонка загінулі, а іх 6-гадовы сын, цяжка паранены, знаходзіцца ў бальніцы. „Фіят-126 п“ разбіты.

Некалькі маіх заўваг

Артыкул „Вакол Дзядзькі Кваса“ Дзеда Кастуся з 27 мая зацікавіў мяне. Дзед Кастусь там піша, што год 1978 не быў удалым годам для „Нівы“. І, па словах аўтара, „вінаватым“ аказаўся наш любімы і паважаны Дзядзька Квас, які асмеліўся дапусціцца „недалікатнасці“ ў адрас „белавежцаў“ і нават кінуў у адрас таленавітай паэтэсы „словы знявагі“.

Нешта не помню я гэтых слоў знявагі. Помню толькі, як умела Дзядзька Квас палемізуе з кожным, хто занадта сучасна піша свае вершы. І гэта ўсё!

І яшчэ адно ведаю напэўна; каб не стала Дзядзькі Кваса, дык сапраўды тады была б няўдача і для рэдакцыі і для чытачоў. А так лічу, што 1978 год быў якраз вельмі ўдалым для „Нівы“ і для ўсіх нас.

Але вельмі цікава і добра піша Дзед Кастусь адносна нашай беларускай мовы, калі гэта афіцыяльна на з'ездзе гавораць па-беларуску, а ўжо ў калідоры забываюць яе. Ды і тут яшчэ не бяда, бо колькі разоў я быў на з'ездах карэспандэнтаў „Нівы“, усюды, нават і ў калідоры, гутарылі на роднай мове. Для прыкладу падам аднак іншы факт. Калісьці, некалькі гадоў таму назад быў я на адным тыднёвым курсе ў Белавежы. І тут сапраўды не пачуў аніводнага слова па-беларуску, ні на адным перапынку, ні ў ніякі вольны час. А сабраліся там былі толькі беларусы. Праз гэта кінуў курс. Во як!

А крамара ці пісьманосца варта пахваліць у „Ніве“, дарагі Дзеду Кастусь, калі ён заслужыў. З добрых, працавітых і сумленных людзей няхай іншыя бяруць прыклад.

*

„Запіскі натураліста“, якія выходзяць з-пад пяра вучонага інж. Б. Ф. Рудкоўскіна, пражываючага ў Бельску, я чытаю ў „Ніве“ кожны раз з вялікім зацікаўленнем. І ведайце, не толькі адзін я. І вось „Іхнагеалагічныя эцюды“, змешчаныя ў 21 нумары „Нівы“, усхвалявалі мяне асабліва.

Гэта сапраўды нешта каштоўнае для ўсіх тых, каму неабыякава ўсё, што нас акружае, уся цудоўная прырода! А прырода — гэта нешта такое вялікае, як космас!

Рудкоўскін — майстар гэтай формы, у якой выказваецца на старонках „Нівы“. Сваёй працы натураліста-прапагандыста прысвячае шмат працы і энергіі. Зямліца і даследаванні яе, чысціня вады, паветра, лесу — гэта галоўныя турботы і вялікія намаганні яго. Робіць добрую работу прыродзе нашай Беласточчыны.

Такія эцюды ўпершыню былі надрукаваны ў „Ніве“ і гэта добра, бо наша беларуская газета стала багацейшай на адно вучонае слова і яго аўтара. Гэта важна! І не толькі гэта, бо эцюды Ф. Рудкоўскіна смела можна назваць навуковай навелай. А такога яшчэ не было на старонках „Нівы“.

Аўтар дасканала ўмее выказацца на беларускай мове, і гэта сведчыць аб глыбіні, прыгажосці і багацці нашай роднай мовы.

А колькі можна навучыцца з гэтага артыкула! Як, напрыклад, мучыць чалавека ўспомненая там пакутлівая хвароба настальгія, калі чалавек жыве на чужыне. Усе згодзяцца з тым, што такая хвароба існуе. Што мучыць гэтая хвароба, калі чалавек кідае родны дом і куток. Ён хутка можа згубіць самае каштоўнае, тое, што арганічна звязана з яго чалавецтвам...

М. Панфілюк

БУСЛАВА ГНЯЗДО

У вёсцы Белая, Бельскай гміны, як ісці ў Катлы, ёсць буслава гняздо на электрычным слупе. Ужо 5 гадоў. Бусел кожны год прылятае ў гэтае гняздо. Электроўня праводзіла рамонт электрычнай лініі, але драўляны слуп пакінулі для бусла на гняздо. Калі турысты праязджаюць, затрымліваюцца тут і фатаграфуюць буслава гняздо на слупе.

Пахваліць варта прыгожы жэст з боку электроўні, што пакінулі гэты слуп буславай сям'і.

Андрэй Гаўрылюк

ПУСТА КАЛЯ КІЁСКА

Спажывецкі кіёск ВСС № 2 стаіць пусты ля выезду з Бельска на вуліцы Беластоцкай ужо паўгода. За самымі неабходнымі прадуктамі жыхары ходзяць у цэнтр горада. Чаму б не знайсці як найхутчэй прадаўца і адкрыць гэты кіёск, каб жыхары самыя неабходныя прадукты маглі купіць на месцы?

Румі

КАРОТКІ ЛІСТ

Дарагая рэдакцыя! Я твой сталы чытач. Я чытаю і выпісваю „Ніву“ ад першага нумару. І я вычытаў у „Ніве“ ад 15 красавіка, што яна будзе каштаваць 1 злоты. Па-мойму, гэта трэба было зрабіць ужо хоць пару гадоў таму назад.

Таксама, па-мойму жа, хто перастане выпісваць „Ніву“, то такому чалавеку не дарагая свая родная мова. Я гэта пішу пад развагу чытачам. Калі лічыце патрэбным надрукаваць некалькі маіх слоў, — то надрукуйце, а калі непатрэбны, то можаце ўкінуць у кошык.

Уладзімір Паплаўскі,
Гарадок

Ад рэдакцыі. Як бачыце, лічым патрэбным апублікаванне вашых некалькіх слоў. І, па-нашаму, вы не павінны закончыць на гэтых некалькі словах. Нам прыдаўся б карэспандэнт з Гарадка. У вас цікавы стыль пісання.

Па слядах неапублікаваных матэрыялаў. На ліст чытача з Лап адказвае

URZĄD WOJEWÓDZKI W BIAŁYMSTOKU, KURATORIUM OŚWIATY I WYCHOWANIA.

„W odpowiedzi na Wasze pismo w sprawie listu czytelnika, dotyczącego warunków bytowych młodzieży w internacie Zespołu Szkół Mechanicznych w Łapach, Kuratorium Oświaty i Wychowania w Białymstoku uprzejmie informuje:

Internat Zespołu Szkół Mechanicznych w Łapach mieści się w 2 barakach, z których jeden jest w bardzo złym stanie technicznym, nie zapewniającym należytych warunków bytowych młodzieży.

Ze względu na istniejącą sytuację lokalową internatu i ograniczenia inwestycyjne, Dyrekcja Zespołu Szkół podjęła odpowiedzialne i bardzo trudne przedsięwzięcie dotyczące budowy nowoczesnego internatu na 200 miejsc sposobem gospodarczym. Dzięki zaangażowaniu, uporowi i poświęceniu Dyrekcji Szkoły, Organizacji Partyjnej, nauczycieli i młodzieży oraz pomocy niektórych przedsiębiorstw budowa internatu będze zakończona w bieżącym roku, co pozwoli zapewnić młodzieży dobre warunki zamieszkania, wypoczynku i nauki własnej oraz pozwoli podnieść pracę ideowo-wychowawczą w internacie na wyższy poziom.

Ze względu na bardzo dużą liczbę młodzieże ubiegającej się o miejsce w internacie, Dyrekcja Szkoły próbowała wygospodarować dodatkowe pomieszczenia dla potrzeb internatu. Okazało się jednak, że podczas zimy pomieszczenia te nie zapewniają należytych warunków zamieszkania. Dlatego też młodzież z tych pomieszczeń została skierowana na stancje, koszt których pokrywa Komitet Rodzicielski Zespołu Szkół.

W związku z występującymi w okresie zimowym trudnościami energetycznymi i opałowymi, występowały też okresowe przerwy w dopływie prądu oraz ograniczenia w ogrzewaniu istniejących pomieszczeń i dopływie ciepłej wody. Dyrekcja Szkoły czyniła wiele starań, by zaistniałą trudną sytuację poprawić, między innymi przy zakupie grzałek elektrycznych i dostarczenie ich do każdej sali internatowej.

Ponieważ do wszystkich budynków szkolnych jest doprowadzona bieżąca woda, nie zachodziła i nie zachodzi potrzeba korzystania ze studni, która jako jedyna znajduje się na jednej z posesji szkolnych i nie jest udostępniona do użytkowania.

Reasumując powyższe, Kuratorium Oświaty i Wychowania stwierdza, że istnieje duże zaangażowanie Dyrekcji Szkoły, Rady Pedagogicznej w zakresie poprawy i unowocześnienia bazy dydaktyczno-wychowawczej szkoły oraz troska o dobre warunki zamieszkania, nauki i wypoczynku młodzieży. Dobitnym tego przykładem jest podjęty trud budowy tak dużego obiektu sposobem gospodarczym.

Kurator Oświaty i Wychowania
Edward Kryński”

На дубіцкай пошце

Цяпер пошта ў Дубічах Царкоўных працуе круглыя суткі, так як у горадзе. Ініцыятыва такой змены выйшла ад начальніка Дубіцкай гміны Мікалая Чыквіна і ахвотна падтрымаў яе раённы дырэктар пошты ў Гайнаўцы Мікалай Суліма. На пошце працуюць 4 тэлефаністкі і начальнік Лідзія Млодзян. Пошта мае 2 пісьманосцаў. Праца ідзе, як у згоднай сям'і. Добры прыклад!

М. Панфілюк

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі: „НЕ ТУДЫ ДАРОГА“, „Ніва“ № 16 (1208) ад 22 IV 1979.

Адказвае: WOJEWÓDZKI ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI ROLNICZYCH „SAMOPOMOC CHŁOPSKA” W BIAŁYMSTOKU ZAKŁAD ZAOPATRZENIA ROLNICTWA.

WZSR „Samopomoc Chłopska”, Zakład Zaopatrzenia Rolnictwa w Białymstoku po otrzymaniu Waszej notatki w sprawie nie przyjmowania na zamianę worków po paszach przez GS Hajnówka, dokonał kontroli w dniu 15.05 br. i stwierdził co następuje:

Worki jutowe, w których dostarczane są śruty zbożowe występują jako opakowania zwrotne, fakturowane w cenie po 22 zł za sztukę.

Osoba fakturująca śruty przy wypisywaniu kwitów, pyta każdego rolnika, czy posiada worki na zamianę. Po stwierdzeniu, że rolnik nie posiada worków na zamianę, dopisuje do wartości śrutu, wartość worków.

Worki, w których dostarczana jest śruta, są znakowane trwałym stemplem „PZZ”.

Każdy nabywca śruty informowany jest dodatkowo, że obowiązuje 30-dniowy termin zwrotu worków.

W GS Hajnówka notowane są przypadki, że rolnicy przywożą do zwrotu worki innego pochódzenia i zniszczone.

Worki bez stempli „PZZ” i zniszczone nie są przyjmowane.

Dyrektor ZZR
Zb. Dobrzyński

Да публікацыі: „ЯК У КАРЧМЕ“ „Ніва“ № 17 (1209) ад 29 IV 1979.

Адказвае: GMINNA SPÓŁDZIELNIA „SAMOPOMOC CHŁOPSKA” W ORLI.

Zarząd Gminnej Spółdzielni „S. Ch.” w Orli, nawiązując do notatki zamieszczonej w Waszym tygodniku Nr 17 w sprawie nieprzestrzegania przepisów dyscypliny i higieny w naszym Zakładzie Gastronomicznym w/g opinii korespondenta, wyjaśnia, że podjęto odpowiednie działania w celu wyeliminowania podobnych wypadków.

Wprowadzono zakaz sprzedaży piwa kuflowego na salach konsumpcyjnych. Wprowadzono sprzedaż alkoholu wyłącznie w kieliszkach z przekąską wynoszącą 30% od wartości podanego alkoholu. Na odbytej w miesiącu maju naradzie z personelem zakładu udzielono odpowiednich wskazówek co do podawania alkoholu osobom nietrzeźwym.

Ponadto przypomniano jeszcze raz personelowi handlowemu i kierownikowi zakładu o ścisłym przestrzeganiu uchwały z dnia 10.XII.59 o zwalczaniu alkoholizmu, która to uchwała zabrania podawania napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym.

Za pośrednictwem Waszego tygodnika chcielibyśmy przeprosić konsumentów, którym zdarzyły się wypadki, że nietrzeźwe osoby przeszkadzały w spokojnym spożyciu posiłku.

My ze swej strony postaramy się, by podobnych wypadków jak opisany w notatce, więcej w naszym zakładzie nie było.

Zarząd GS
(M. Jarmowicz)

Да публікацыі „ДАРОГА З КУЧАМІ ПЯСКУ“, „Ніва“ № 16 (1208), ад 22 IV 1979.

Адказвае: PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO ROLNE W BIELSKU PODLASKIM, ZAKŁAD ROLNY PARCEWO.

W związku z notatką prasową w Waszym tygodniku krytykującą niedokończoną robotę na drodze do łąk wsi Widowo, wyjaśniamy. Przedmiotowa droga służy głównie, jako dojazd do łąk PGR i znajduje się w fatalnym stanie (wiele zapadlin bagiennych, uniemożliwiających absolutnie przejazd ciągnikiem).

W tej sytuacji na zlecenie Urzędu Gminy i zgodnie z projektem rekultywacji przystąpiliśmy do naprawy drogi jesienią ub. r., przywieźliśmy kilka wywrotek piasku, ale wczesna zima i obfite opady śniegu nie pozwoliły na kontynuację robót w okresie zimowym, najbardziej odpowiednim ze względu na zamarzanie bagna. W kwietniu b.r. rozpoczęliśmy kontynuację naprawy drogi i planujemy jej zakończenie do okresu sianokosów tj. do końca maja. W chwili obecnej po okopaniu drogi rowami, jest ona nieprzejezdna jedynie dla ciągników, natomiast pojazdy konne do gruntów przyległych mogą dojechać w warunkach nie gorszych od tych, jakie były na drodze przed jej naprawą. Z poważaniem:

Z-ca Dyrektora
d/s Technicznych
(inż. Andrzej Dzienisiuk)

Да публікацыі: „ДЗЕ КУПІЦЬ АПОНЫ?“, „Ніва“ № 17 (1209) ад 29 IV 1979 г.

Адказвае: WOJEWÓDZKI ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI ROLNICZYCH „SAMOPOMOC CHŁOPSKA” W BIAŁYMSTOKU ZAKŁAD ZAOPATRZENIA ROLNICTWA.

W odpowiedzi na notatkę Waszą, zamieszczoną w Tygodniku „Niwa” w sprawie braku w sprzedaży opon 650×20 uprzejmie informujemy, że od 2 lat składnice maszyn rolniczych nie otrzymały przydziału tego rozmiaru ogumienia.

Przydział powyższego ogumienia otrzymaliśmy dopiero na IV kw. br.

W związku z powyższym z chwilą otrzymania dostawy, opony o rozmiarze 650×20 będą w sprzedaży w składnicach maszyn rolniczych.

Dyrektor ZZR
Zb. Dobrzyński

РАСПЛАТА

За „подзвігі“ хуліганa Віцьку Капача ўзнагародзілі двума тыднямі адпачынку ў міліцыі. Вярнуўся ён калматы, як мядзведзь, крыху схуднелы і зноў узяўся за старое. Напіўся ўшчэнт. Сустрэўшы каля магазіна незнаёмага мужчыну, спачатку без ніякай прычыны моцна піхнуў яго, а пасля аблаяў брыдкімі словамі.

Але ці то бабкі праклялі Віцьку Капача, а можа ад празмернага ўжывання гарэлкі, схапіў бедалагу жывот. Так хлопца скруціла, што сябрукам нічога не заставалася, як выклікаць „хуткую дапамогу“.

У бальніцы, лежачы на кушэтцы, Віцька моцна стагнаў і час ад часу па дурной звычцы моцна лаяўся на медыцынскую сястру, доктара, які, на яго думку, доўга не ішоў, каб паставіць дыягназ. А калі ўрач урэшце зайшоў, Віцька вачам сваім не паверыў: перад ім быў той самы мужчына, якога ён сёння аблаяў каля магазіна.

Што было далей, нават цяжка сабе ўявіць. Хоць доктар і выгляду не падаў, што пазнаў хуліганa, аднак сам Віцька ляжаў ні жывы, ні мёртвы. А калі ўрач, памацаўшы жывот, сказаў, што гэта апендыцыт і трэба рыхтавацца хворага да аперацыі, Віцька забыўся і пра боль.

Ён адразу ж пачаў прыкідваць у думках магчымыя варыянты, як доктар можа яму адпомсціць. „Вось раскпора жывот і не зашые. Скажа, няма часу, трэба схадзіць піва папіць“, — аж спацеў ад такой думкі Віцька. Але крыху разважыўшы, вырашыў, што гэта занадта, і доктар не такі дурны, можа прыдумаць што-небудзь больш хітрае.

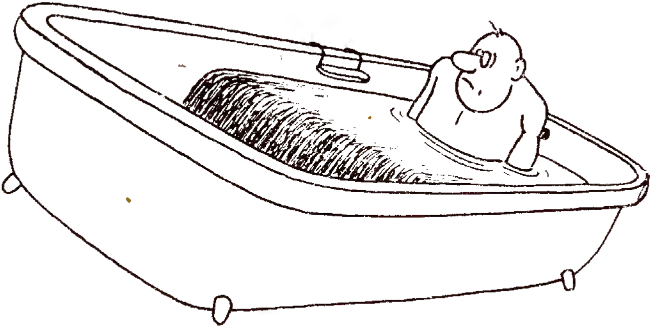
„Хутчэй за ўсё, — мучыўся хлопец, — ён можа завязаць на вузел якую-небудзь кішку. А што? Іх шмат, адну завяжа на васьмёрку і схавае, і капцы табе, Віцька Капач, адгуляў сваё. Загрыміш ты на той свет, а там ні „чарніла“, ні сяброў“.

Ніколі яшчэ стала Віцьку, ужо не рады быў, што прычапіўся да доктара. Але хіба ж мог прадбачыць такое?!

А калі Капача павезлі ў аперацыйную і паклалі на стол, бедалага зусім згубіў надзею на жыццё. Убачыўшы ў руках доктара скальпель, канчаткова вырашыў, што ён больш не пабачыць белага свету. „Вось гэты востры скальпель, — мільганула думка, — доктар пакіне ў жываце — і ўсё будзе шыта-крыта“.

Віцька Капач страціў прытомнасць.

Алесь Макоўскі

MADE IN ZADRYPANKA

— Сам я вельмі прыгожы, — выхваляўся вярблюд, — вось толькі жонка ў мяне гарбатая.

НІЎКА

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

З карабля прыкмецілі чалавека, які плыў у адкрытым моры.

— Эй, не хвалюйцеся, — крыкнулі яму праз мегафон, — зараз мы спусцім шлюпку.

— Не трэба, — махнуў рукой плывец, — лепш скажыце, як даплыць да Ліверпуля?

— Плывіце проста яшчэ тры дні, а ў пятніцу павярнеце налева!

✲

Стары марскі воўк успамінае:

— ...Найстрашнейшае здарылася з намі каля Новай Гвінеі. Велізарная хваля ўдарыла ў карабель, і ён адразу развaліўся на кавалкі... Ніхто не выратаваўся!

— А вы? — нясмела спытаў нехта са слухачоў.

— Я?.. Я... Я ў гэты час быў у Сан-Францыска.

✲

Муж і жонка сядзяць на пляжы. Жонка дакарае мужа, які сочыць позіркам за кожнай прыгожай дзяўчынай, што праходзіць побач.

— Вядзі сябе прыстойна, Бобі! Ты ж жанаты!

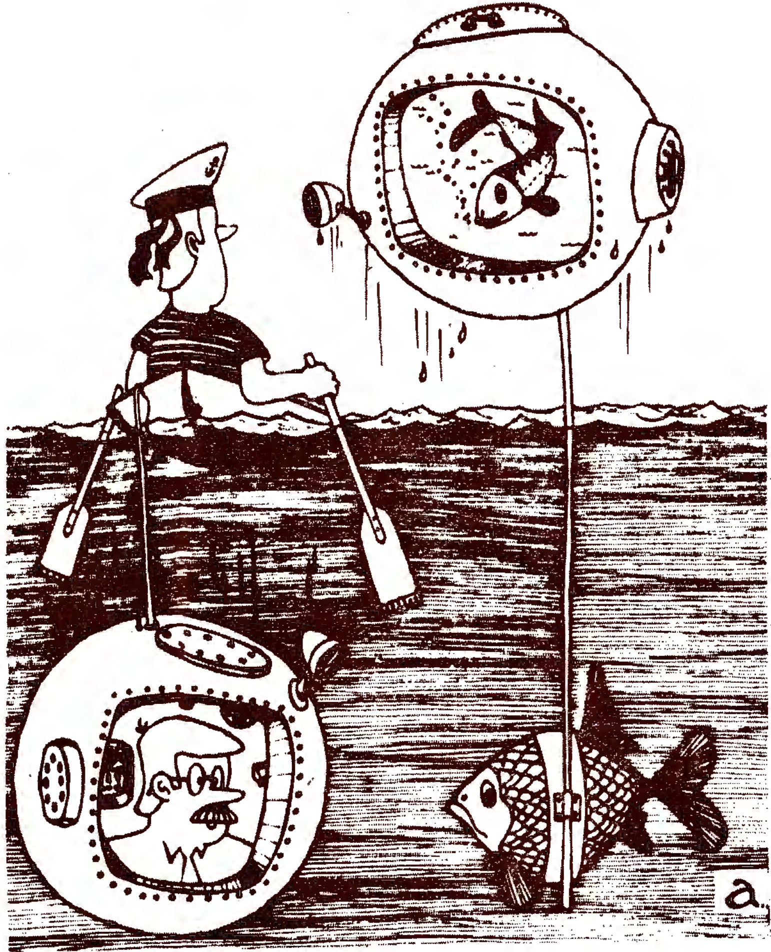
— Ну і што? Калі я на дыеце, гэта яшчэ не значыць, што не маю права чытаць меню ў рэстаране.

ГУМАР З БАРАДОЮ

НЯВЕСТКА ВІНАВАТА

— Хто вінаваты?
— Нявестка.
— Дык яе ж дома няма!
— Ды во яе плахта вісіць.

Вельмі цікава!

З „Весніка Задрыпоніі“

ІСЦІНА Ў ВІНЕ

Новы метад падрыхтоўкі паўсухіх він распрацаваў афіцыянт рэстарана „Паплавок“ С. Прага — ён разбаўляе сухое віно напалавіну вадой.

ЛОЗУНГ ДНЯ

Адзін за ўсіх і ўсе на аднаго.

НЕПАДОБНАЯ

Задрыпанка ў гадах кажа мужу:

— Цяпер, калі я так коратка падстрыгла валасы, праўда, я ўжо непадобная на старую?

— Так, так, непадобная. Бо падобная на старога.

ТРЫМАЙЦЕ ВУХА!
Калі прыслухаецца — той здагадаецца

СЛОН І МУХА

Абвінілі Муху
Сваякі Слана,
Што Слану ў вуха
Стукнула яна.
Веча тэрмінова
Села засядаць.
Учаслі прапанову
Муху пакараць.
Вырашылі ў скрусе
За пятнаццаць дзён,
Што павінен Мусе
Ў вуха стукнуць Слон.

Л. Пранчак

ЦЯЖКА

— Чаму ты не адказваеш? — пытае настаўнік Міколку. — Што, вельмі цяжкое пытанне?

— Не, не пытанне. Адказ.

СКРОМНАЕ ЖАДАННЕ

Дзяўчына звяртаецца да маці:

— Мама, я хачу быць балерынай.

— Чаму?

— А яе на руках носяць.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Зіны Макарэвіч са Слоі змяшчаем песню

Священная война

Стихи В. Лебедева-Кумача, музыка А. В. Александрова

Вставай, страна огромная,
Вставай на смертный бой
С фашистской силой темною,
С проклятою ордой!

Припев:

Пусть ярость благородная
Вскипает, как волна!
Идет война народная,
Священная война.

Как два различных полюса,
Во всем враждебны мы.
За свет и мир мы боремся,
Они — за царство тьмы.

Припев.

Дадим отпор душителям
Всех пламенных идей,
Насильникам, грабителям,
Мучителям людей!

Припев.

Не смеют крылья черные
Над Родиной летать,
Поля ее просторные
Не смеет враг топтать!

Припев.

Гнилой фашистской нечисти
Загоним пулю в лоб,
Отребью человечества
Сколотим крепкий гроб!

Припев.

Пойдем громить всей силою,
Всем сердцем, всей душой
За землю нашу милую,
За наш Союз большой!

Припев.

Встает страна огромная,
Встает на смертный бой
С фашистской силой темною,
С проклятою ордой!

Припев.

КУРЁЗЫ

КНЯСТВА

Адзін дробны англійскі дзялок Рой Бейтс, які здаўна марыў нажыць капітал, не надрываючы пупа, раптам аб'явіў сябе валадаром так званага „кнства Сілэнд“. „Княства“ гэта такіх памераў, што даводзіцца толькі здзіўляцца — гэта... проста жалезабетонная платформа з-пад зенітных установак часоў мінулай вайны ў пралíве Ла-Манш. За такое самазванства „князь“ быў арыштаваны, але хутка яго выпусцілі на волю, паколькі разабраліся, што платформа не належыць да тэрыторыі Вялікабрытаніі, а размешчана ў міжнародных водах. Рой зноў рынуўся да сваёй „зямлі абетаванай“, ды застаў там ужо другога „князя“, былога свайго намесніка, які ў адсутнасць Роя стварыў пераварот у „княстве“. Барацьба была жорсткай, і Рой перамог.

На пытанне, чым яму так спадабалася звычайная гэта платформа, Рой Бейтс адказаў проста: тут можна наладзіць рэгістрацыю новых фірм, якім не пажадана прайсці афіцыйную рэгістрацыю ў Англіі і плаціць дзяржаве падаткі. А для Роя — нейкі даход за гэтую добрую паслугу.

ПАДАРОЖЖА АСЛА

Адна з першых кніг аўтара „Вострава скарбаў“ Р. Стывенсана — яго нарысы аб паездцы ў Францыю — называлася „Падарожжа з аслом“. Пісьменнік тады падарожнічаў на асле.

Рэцэнзія на гэту кнігу ў выніку недагляду выйшла пад загалоўкам „Падарожжа асла“.

Іншым трэба плаціць за тое, каб яны нічога не рабілі.